

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 13

ביאור על הדרוש וספרתם לכם דחג השבועות

ביאור למאמר "וספרתם לכם" של חג השבועות

השעורה, "שיעור ה'", היא ההמשכה האלוקית המדודה המקיימת את המלאכים ונמשכת באמצעות קרבן העומר; ואילו חטת חג השבועות מגלה דעת נעלמת שלמעלה מהשגה — את ה"אנכי" של הקב"ה עצמו. ארבעים ותשעת ימי הספירה מחברים בין השתיים באמצעות שער החמישים של בינה: אנו ממשיכים את הבחינה התחתונה שלו יום אחר יום, ובחג השבועות מתגלה מאליה הבחינה העליונה שלו, מדרגת המאציל עצמו, במתנה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/13

הנקודה

השעורה, "שיעור ה'", היא ההמשכה האלוקית המדודה המקיימת את המלאכים ונמשכת באמצעות קרבן העומר; ואילו חיתת חג השבועות מגלה דעת נעלמת שלמעלה מהשגה — את ה"אנכי" של הקב"ה עצמו. ארבעים ותשעת ימי הספירה מחברים בין השתיים באמצעות שער החמישים של בינה: אנו ממשיכים את הבחינה התחתונה שלו יום אחר יום, ובחג השבועות מתגלה מאליה הבחינה העליונה שלו, מדרגת המאציל עצמו, במתנה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מרחיב מאמר על ספירת העומר. שעורה נדרשת כ"שיעור ה'": מזונם של המלאכים, שליחים שבאמצעותם אורו של הקב"ה מדבר; מחנותיהם — אריה, שור ונשר — נובעים מארבעה מחמשת מוצאות הפה, ואילו המוצא החמישי, החיך, הוא חכמה, הממתיקה את הגבורות שלהם. חיותם נמשכת באמצעות הנפת עומר השעורים של ישראל, המעלה את מלכות אל מקורה. החיטה, שנקצרת בחג השבועות, נמשכת מן הדעת דתהו: כמו ילד הקורא "אבא" בלי להבין, היא מגלה דעת שלמעלה מהשגה, את ה"אנכי" של סיני. חמישים שערי בינה מתאחדים במקורם באריך אנפין, והספירה ממשיכה מעט מעט את אור הכתר, הארת פני ה'; כיום אור זה תלוי בעבודה בשמחה. תוספת דנה בשאלה אם הספירה ממשיכה את שער החמישים. באמצעות פירוש המגיד על קברו הנעלם של משה, שער החמישים מתואר כגשר בין אין ליש, שיש לו שתי בחינות: אנו ממשיכים את הבחינה התחתונה שלו, "קדושתכם", ואילו בחג השבועות מתגלה מאליה הבחינה העליונה שלו, "קדושתי".

מבנה

- שעורה, שיעור ה': המלאכים ומחנותיהם** 1
6-11
המלאכים הם שליחים שבהם אורו של הקב"ה מדבר. הם נוצרים מצירופי אותיות של מלכות דאצילות, ומגוונים כמספר האפשרויות האינסופי של התכללות הספירות. מחנה מיכאל הוא חסד, האריה; מחנה גבריאל הוא יראה וגבורה, השור, שמ"זיעתו" נובע נהר דינור; והנשר הוא רחמים, שהעלה את ישראל ממצרים לסיני. ארבעה מחנות נובעים מארבעה מוצאות הפה, והחמישי, החיך, הוא חכמה, המביאה שלום ביניהם.
- חמשת המוצאות והנפת העומר** 2
8-71
האותיות החיכיות ממתיקות את הגבורות. האותיות ממשיכות את הנפש, או את האלוקות, החוצה במדרגות שממעשה ועד רצון, ומתוכן רק חמש מתגלות למטה: בפנימיות, בנשמות; ובחיצוניות, במלאכים. הנפת עומר השעורים מעלה את מלכות אל מקורה, וכך ממשיכה את המזון המדוד של המלאכים.
- חיטה: הדעת הנעלמת שלמעלה מהשגה** 3
13-91
חיתת חג השבועות מגלה את המדרגה הנעלמת שלמעלה מהדעת — אנכי — באופן שבו ילד מכיר את אביו. הלחם מזין באמצעות הדיבור האלוקי שבתוכו; האדם הוא מעולם התיקון, ואילו החיטה היא הדעת דתהו שנפלה לנוגה. יציאת מצרים היא גילוי הנעלם, יציאה ממצרים — המיצר שבין המוח ללב.

באריך אנפין מתאחדים חמישים השערים ונעשים ל"ש"ע נהוריץ, "רב חשבון", ונמשכים למלכות כהארת פנים מן הכתר. מכאן באים עשרים וארבעת הספרים של ליל חג השבועות, הלחמים החמץ, והספירה המתקדמת יום אחר יום לעבר שער החמישים. כיום הארה זו תלויה בעבודה בשמחה; כעת המלאכים מעלים את העומר ואת התפילה, אך לעתיד לבוא יעמדו ישראל למעלה מהם.

נשקלות שתי הבנות של "תספרו חמישים יום": שהספירה עצמה ממשיכה את שער החמישים, או שאנו ממשיכים רק את ארבעים ותשעת השערים והחמישים מגיע מאליו. מובאים דברי הרמ"ז, הזוהר, הפרדס ופרי עץ חיים; הם מציעים ששער החמישים מאיר במהלך הספירה, והשאלה נשארת פתוחה.

ביאורו של המגיד על קברו הנעלם של משה מראה את שער החמישים כגשר בין אין ליש. כמו כתר, יש לו שתי בחינות: תחתונה, הכוללת את ארבעים ותשעת השערים, והספירה ממשיכה אותה למטה — "קדושתכם"; ועליונה, מדרגת המאציל עצמו, המתגלה מאליה בחג השבועות כמתנה — "קדושתי". הקטע מסתיים בשאלה: כיצד ייתכן שהוא גם כתר עליון וגם שער של בינה?

הרמ"ז, עמק המלך, האריז"ל והתיקונים משיבים על השאלה. הספירה משעורה, ששורשה בבינה, לחיטה, שהיא חכמה, עוברת דרך שער החמישים; ארבעים ותשע המילים והאותיות במזמור ס"ז רומזות לשערים הנמשכים למטה.

שיעור ה' שעורה שיעור ה'

שעורה הנדרשת כשיעור הנמשך מחמשת מוצאות הפה: המשכה מדודה ומוגבלת של הדיבור האלוני, מזונם של המלאכים ושל השגת הנפש, "כל אחד כפי שיעורו", ששורשה בבינה.

חמשת מוצאות הפה ה' מוצאות הפה

חמשת המקומות שבהם נוצרות האותיות. ארבעה מהם מולידים את ארבעת מחנות המלאכים; החמישי, האותיות החיכיות גימ"ל, יו"ד, כ"ף, קו"ף, הוא חכמה, הממתיקה את הגבורות שלהם.

הדעת הנעלם (דעת דתהו) הדעת הנעלם / דעת דתהו

דעת שלמעלה מהשגה, כמו הקשר של ילד עם אביו; היא נמשכת באמצעות חיטת חג השבועות, ששורשה בדעת דתהו, ומתגלה כ"אנכי" של סיני.

שער החמישים שער החמישים

המדרגה המאחדת את ארבעים ותשעת שערי בינה עם מקורם. היא הגשר בין חכמה (אין) לבינה (יש), והיא נקראת גם כתר עליון.

אין ויש אין ויש

חכמה היא אין, למעלה מגדר והגדרה; בינה היא יש, דבר שניתן להשגה ולהגדרה. שער החמישים עומד ביניהן, ולכן הוא נראה נמוך מלמעלה וגבוה מלמטה.

שתי בחינות הכתר בחי' תחתונה שבמאציל / שרש הנאצלים

כתור ממוצע, הכתר כולל את הבחינה התחתונה ביותר של המאציל ואת שורש כל הנאצלים. עבודתנו ממשיכה למטה את הבחינה השנייה; הראשונה באה רק כמתנה מלמעלה.

הארת פנים הארת פנים

אור הכתר המתגלה באמצעות הכלי ואינו נחסם: זוהר עדין של הפנימיות, שכיום תלוי באתערותא דלתתא, ובעיקר בעבודה בשמחה.

קטע 1 • 11-6

שעורה, שיעור ה': המלאכים ומחנותיהם

1 ביאור על הדרוש וספרתם לכם¹ דחג השבועות

ביאור למאמר "וספרתם לכם" של חג השבועות

כותרת זו מציגה ביאור, הרחבה והעמקה, שנכתב על מאמר קודם העוסק בפסוק "וספרתם לכם" — מצוות ספירת העומר במשך שבועה שבועות מפסח ועד שבועות. הביאור מפתח כמה מן הנושאים שבמאמר: שעורה וחיסה, ארבעים ותשעת ימי הספירה והשער החמישים שמתגלה בחג השבועות.

2 ביאור ענין שעורה שיעור ה'. הנה כתיב אחרי ה' ילכו כאריה² כו' שור גועה כו' [דהיינו כמו בחי' פני

אריה שבמרכבה ששואג ואומר קדוש.

ביאור ענין שעורה — שיעור ה'. והנה כתוב: "אחרי הוי' ילכו; כאריה... שור גועה..." [כלומר, בדומה לבחינת פני אריה שבמרכבה, השואג ואומר "קדוש".

המילה העברית לשעורה, "שעורה", נקראת גם כשתי מילים: "שיעור ה'", כלומר שיעור של חמישה. הביאור מבקש להסביר את משמעות הדבר. הוא פותח במלאכים: דימוי האריה אצל הושע מתקשר לפני האריה שבמרכבה האלוקית, ששאגתו היא שירת המלאכים "קדוש".

ושור גועה היינו בחי' פני שור שבמרכבה שעבודתו ביראה בחי' מחנה גבריאל ופני ארי' [אריה] הוא בחי' אהבה].

ו"שור גועה" הוא בחינת פני שור שבמרכבה, שעבודתו ביראה, בחינת מחנה גבריאל; ופני אריה הם בחינת אהבה.].

השור הגועה הוא פני השור שבמרכבה. עבודתו היא ביראה, והוא שייך למחנהו של המלאך גבריאל, ואילו האריה מסמל אהבה. שני בעלי החיים מייצגים אפוא את שתי הדרכים הבסיסיות בעבודת ה': אהבה ויראה.

3 והענין כי הנה המלאכים הם שלוחים [כי מלאך נקי שליח כנודע] כמ"ש ותקרא שם^{3,4} ה' הדובר אליהוכן שוב אשוב אליך.^{5,6}

והענין הוא כך: המלאכים הם שליחים [שהרי מלאך נקרא שליח, כידוע], כמו שנאמר: "ותקרא שם ה' הדובר אליה", וכן: "שוב אשוב אליך".

לפני שהאדמו"ר הזקן מסביר כיצד המלאכים ניזונים, הוא מגדיר מהו מלאך: שליח, וזהו פירוש המילה "מלאך". שני הפסוקים מראים שמדברים על מלאך, או שהמלאך מדבר, כאילו ה' עצמו מדבר: הגר קראה למלאך שדיבר אליה בשם ה', והמלאך שבא אל אברהם אמר: "שוב אשוב אליך".

כי הוא אור א"ס בעצמו המשתלשל ויורד לכל א' לפי מדרגתו מיכאל בחדסד כו' ויש מיכאל דעשיה כו'.

שהרי זהו אור אין סוף עצמו, המשתלשל ויורד לכל אחד לפי מדרגתו: מיכאל בחדסד וכו'; ויש מיכאל של עשיה וכו'.

הסיבה היא שמה שפועל ומדבר באמצעות המלאך הוא אור אין סוף עצמו, היורד ומותאם למדרגתו של כל מלאך. כך מיכאל הוא מלאך החדסד, ויש מיכאל בכל מדרגה, עד לעולם העשיה.

[דהיינו כי המלאך הוא כלי אל האור המתפשט בו מאלקות וכיון שהוא עצמו רק כלי ובטל לגבי האור והאור הוא העיקר לכך יוכל לומר על עצמו לשון אלהות]

[כלומר, המלאך הוא כלי לאור מהאלקות המתפשט בו; ומכיוון שהוא עצמו אינו אלא כלי ובטל ביחס לאור, והאור הוא העיקר, הוא יכול אפוא לדבר על עצמו בלשון אלקות,

ההערה שבסוגריים מסבירה מדוע מלאך יכול לדבר במילים של ה' עצמו. המלאך אינו אלא כלי לאור האלקי שבתוכו, והוא בטל לחלוטין ביחס לאור הזה; מכיוון שהאור הוא העיקר, דברי המלאך הם למעשה דברי האור.

כי הן אומרים כן ע"י האור המתלבש בהם שהוא אלהות (כמ"ש בפרדס שכי"ד פי"א [פרק י"א]).⁷ והאור היינו מבחי" צירופי אותיות דמדת מל' דאצילות.

כי הם אומרים כך באמצעות האור המתלבש בהם, שהוא אלקות (כמו שכתוב בפרדס, שער 24, פרק 11). והאור הוא מבחינת צירופי האותיות של מידת מלכות דאצילות.

ההערה מביאה לכך מקור מהפרדס (פרדס רימונים). לאחר מכן היא מזהה את האור שבתוך המלאכים: מקורו בצירופי האותיות של מלכות דאצילות, שהיא ה"דיבור" האלקי המחיה את הנבראים.

כמו מיכאל נתהוה מצירופי אותיות דמדת חסד שבמל' דאצי" וגבריאל מצירופי אותיות דבחי" גבורה שבמל']. ופרטי פרטיות בע"ס [בעשר ספירות] חסד שבחסד חסד שבגבורה כו'.

למשל, מיכאל התהווה מצירופי האותיות של מידת חסד שבמלכות דאצילות, וגבריאל מצירופי האותיות של בחינת הגבורה שבמלכות]. ויש פרטי פרטים בתוך עשר הספירות: חסד שבחסד, חסד שבגבורה וכו'.

כל מלאך נוצר מאותיותיה של מידה מסוימת בתוך אותה מלכות: מיכאל מהחסד שבה, וגבריאל מהגבורה שבה. הספירות מתחלקות לפרטים עדינים והולכים, כגון חסד שבחסד וחסד שבגבורה, והדבר מכין להסבר בפסקה הבאה מדוע המלאכים רבים ומגוונים כל כך.

4 וכל יו"ד כלול מיו"ד חסד שבחסד דחסד חסד שבחסד דת"ת [דתפארת] כו' [וכערך שינוי מזיגת הספי' [הספירה / הספירות] כן ערך שינוי המלאכים המתהווים מהם] וכמ"ש היש מספר לגדודיו⁸

וכל אחת מעשר הספירות כלולה מעשר: חסד שבחסד שבחסד, חסד שבחסד שכתפארת, וכן הלאה. [וכמידת ההבדל בהרכבת הספירות, כך מידת ההבדל בין המלאכים שנוצרים מהן]; וכמו שכתוב: "היש מספר לגדודיו?"

כל אחת מעשר הספירות כוללת את כל עשר הספירות, וכל אחת מהן כוללת שוב עשר, וכך נוצרים צירופים כמו "חסד שבחסד שבחסד". כל הרכב שונה של הספירות מוליד סוג אחר של מלאך, ולכן נאמר בפסוק: "היש מספר לגדודיו?"

ורבוא רבבות מלאכים מחנה מיכאל⁹ כלולים מחסד בכמה מיני בחי' ומדרגות שונות [רי"ל] [רוצה לומר] חסד שבחסד או חסד שבגבורה שבחסד וכפי הספ"י [הספירה / הספירות] שמקבל ממנה כך בחי' המלאך

ורבבות רבבות מלאכים שבמחנה מיכאל כלולים מחסד, בצירופים רבים ובמדרגות שונות [כלומר: חסד שבחסד שבחסד, או חסד שבגבורה שבחסד; ולפי הספירה שממנה הוא מקבל, כך בחינת המלאך.

גם במחנה מיכאל לבדו יש רבבות רבבות מלאכים, וכולם מצד החסד, אך בצירופים שונים, כמו חסד שבחסד או חסד שבגבורה שבחסד. אופיו של כל מלאך נקבע לפי הצירוף המסוים שממנו הוא מקבל את חיותו.

לכן יש כמה רבוא מלאכים במחנה מיכאל לבדו אף שכולם מבחי' א' הוא חסד רק שיש כמה מיני בחי' בחסד כנ"ל ועיין מ"ש ר"פ שלח

לכן יש רבבות מלאכים רבים במחנה מיכאל לבדו, אף שכולם מבחינה אחת, והיא חסד; אלא שיש בחסד סוגים רבים של בחינות, כנזכר לעיל. ועיינו במה שכתוב בתחילת פרשת שלח,

ריבוי המלאכים במחנה מיכאל אינו סותר את העובדה שכולם שייכים למידה אחת: בחסד עצמו יש גוונים רבים. כאן מפנה המאמר את הקורא למאמר שבתחילת פרשת שלח, העוסק בפרשת המרגלים.

בד"ה ענין המרגלים] והגם שכלולים מכל הע"ס [העשר ספירות] מ"מ נק' בכלל מחנה מיכאל בחי' חסד כי התגברות החסד הוא מאד בהם והחסד מתפשט בהם.

במאמר ד"ה "עניין המרגלים". ואף שהם כלולים מכל עשר הספירות, בכל זאת הם נקראים בדרך כלל מחנה מיכאל, בחינת חסד, מפני שהחסד גובר בהם מאוד והחסד מתפשט בהם.

כל מלאך כולל את כל עשר הספירות, ואף על פי כן המחנה כולו נקרא מחנה מיכאל, מחנה החסד. שם המחנה נקבע לפי המידה השלטת בו, המתפשטת בכל חבריו.

5 וכן מחנה גבריאל בכלל מדת היראה ומזיעתן של חיות¹⁰ יוצא נהר דינור על ראש רשעים יחול¹¹.¹²

וכך גם מחנה גבריאל מבטא בכללות את מידת היראה. ומזיעתן של החיות יוצא נהר דינור, "על ראש רשעים יחול".

מחנה גבריאל מבטא בכללות את מידת היראה. חז"ל מלמדים שנהר דינור יוצא מזיעתן של החיות, החיות הקדושות של המרכבה, ונשפך "על ראש רשעים".

פ"י זיעתן¹³ הוא בחי' פסולת היוצא מהאש שהוא ממדת הגבורה שבמלאכים אלו. וכמו הזיעה היא יוצאת מכח החמימות שדוחה את הזיעה לחוץ.

פירוש הדבר: הזיעה היא בחינת הפסולת היוצאת מן האש, שמקורה במידת הגבורה שבמלאכים האלה. כשם שהזיעה יוצאת מכוח החום, הדוחף אותה החוצה,

"זיעתן" היא פסולת מן האש של המלאכים, מן הגבורה שבהם. כשם שחום הגוף דוחף את הזיעה החוצה, כך הלהט של המלאכים מוליד דבר שנפלט מהם.

כך החמימות של המלאכים למעלה שעומדים ביראה ורתת כו' ולמטה נעשה זיעה שהוא ענין ארס החום והכעס על ההיפך

כך החום של המלאכים למעלה, העומדים ביראה וברעדה וכו', נעשה למטה זיעה, שהיא כעין ארס של חום וכעס על מה שמנוגד,

למעלה, חום המלאכים הוא היראה והרעדה שלהם לפני ה'. כשהוא יורד למטה הוא נעשה "זיעה": כעס עז וארסי נגד כל מה שמנוגד לרצון ה'.

ועל ראש רשעים כי מאחר שמשיגים בגדולת א"ס ב"ה נעשה הרוגז על עוברי רצונו איך מלאו לבם כו'.¹⁴

ו"על ראש רשעים" — כיוון שהם משיגים את גדולת אין סוף ברוך הוא, מתעורר בהם רוגז על העוברים על רצונו: איך העזו לעשות זאת וכו'.

משום כך נהר דינור יורד "על ראש רשעים". המלאכים משיגים את גדולת אין סוף, ומתמלאים רוגז על העוברים על רצונו, בתמיהה כיצד ייתכן שמישהו יעז לעשות זאת.

6 וזהו ענין שעורה שעור ה' [שהוא מזון המלאכים הנק' בהמה אריה ושור כו'] ששיעור ומדה נקצב להם מבחי' ה'

וזהו ענין השעורה — "שיעור היי" [שהיא מזונם של המלאכים, הנקראים "בהמה": אריה ושור וכו']: שיעור ומידה קצובים להם מבחינת ה',

הנושא שב נפתח: השעורה, מזונם של המלאכים הנקראים "בהמות" על שם האריה והשור שבמרכבה, היא "שיעור היי". כלומר, מזונם של המלאכים נמדד ומוגבל, והוא נמשך ממקור ששיעורו חמש.

היינו ה' מוצאות הפה ונתחלק לד' מחנות מחנה מיכאל פני אריה ומחנה גבריאל פני שור ובחי' פני נשר הוא רחמנות כו'

כלומר, חמש מוצאות הפה; מהן מתחלקים ארבעת המחנות: מחנה מיכאל, פני אריה; מחנה גבריאל, פני שור; ובחינת פני נשר, שהיא רחמים וכו'.

החמש הן חמש מוצאות הפה, המקומות שבהם נוצרות האותיות. מהן נובעים ארבעת מחנות המלאכים: מחנה מיכאל, פני אריה; מחנה גבריאל, פני שור; ופני נשר, שהם בחינת רחמים.

והנה למטה באדם הרחמנות הוא שמעורר רחמים רבים על ריחוקו מה' ונופל במי"ש על ריחוקו וכמי"ש בכל עצב¹⁵ יהיה מותר.

והנה למטה, באדם, הרחמים הם מה שהוא מעורר רחמים רבים על ריחוקו מה', והוא נופל בעצבות על ריחוקו, וכמו שכתוב: "בכל עצב יהיה מותר".

באדם מתעוררים רחמים על ריחוקו שלו מה': הוא מעורר על עצמו רחמים רבים, ואף נופל לעצבות בשל ריחוק זה. על עצבות כזאת נאמר שהיא מביאה תועלת.

אך למעלה לא שייך לומר כן רק מי"מ הרחמנות גי"כ מגדולת¹⁶ אי"ס ב"ה ואין ערוך נברא לגבי הבורא ית'

אבל למעלה אין לומר כן; ואף על פי כן, גם הרחמים נובעים מגדולתו של אין סוף ברוך הוא, [ומכך] שאין שום ערך לנברא ביחס לבורא יתברך;

למלאכים אין ריחוק כזה שעליו יש להצטער. הרחמים שלהם נובעים מהשגת גדולתו של אין סוף, שלפניו אין לנברא שום ערך.

לכן גדלה הרחמנות על כל העולמות (ועמ"ש בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' למשפחותם לבית אבותם ובפ' ויצא בד"ה וישכם לבן בבקר).

לכן גדלים הרחמים על כל העולמות. (ועיינו במה שכתוב בפרשת במדבר, בסוף המאמר המתחיל "וידבר" וכו', "למשפחותם לבית אבותם", ובפרשת ויצא, במאמר המתחיל "וישכם לבן בבקר").

לכן הרחמים שלהם מתפשטים על כל העולמות, שהרי כל עולם נברא הוא כאין וכאפס לעומת הבורא. אדמו"ר הזקן מפנה לשני מאמרים נוספים, בפרשת במדבר ובפרשת ויצא, להרחבה בעניין.

וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים¹⁷ שלהיות ישראל היו באותו זמן במצרים בחומר ובלבנים.¹⁸ וכדי לזכות למ"ת [למתן תורה] פכ"פ [פנים בפנים] דבר¹⁹ ה' הוא ע"י כנפי נשרים שמגביה למעלה.

וזהו פירוש "ואשא אתכם על כנפי נשרים": מאחר שישראל היו באותה שעה במצרים, בחומר ובלבנים, וכדי לזכות למתן תורה — "פנים בפנים דיבר הוי"ו" — הדבר היה באמצעות כנפי הנשרים, המגביהם למעלה.

כך מתבאר "ואשא אתכם על כנפי נשרים": ישראל היו שקועים בחומר ובלבנים של עבודת מצרים, וכדי להתרומם לגילוי של "פנים בפנים" בסיני נזקקו לנשר — בחינת הרחמים — המגביה למעלה.

לכן כל הדי מחנות הם מדי מוצאות הפה. אך מוצא הה' הוא בחי' גיכ"ק בחיך וכולם בחכמה אתברירו²⁰ הוא העושה שלום כו'.²¹

לכן ארבעת המחנות כולם נמשכים מארבע מוצאות הפה. אך המוצא החמישי הוא בחינת גיכ"ק שבחיך, ויכולם בחכמה אתברירו; בחינה זו היא העושה שלום וכו'.

לכן ארבעת המחנות נובעים מארבע מתוך חמש מוצאות הפה. המוצא החמישי, אותיות גיכ"ק שבחיך, שייך לחכמה, שעל ידה מתבררים הכול; היא עושה שלום בין האחרים, ובהמשך מוסבר שהיא ממתקת את הגבורות שבהם.

קטע 2 • 71-8

חמשת המוצאות והנפת העומר

7 וזהו חכו ממתקים²² ששם גילוי המתיקות כמו בגשמי חיך אוכל יטעם²³ וטעמים הם בחכמה כו'

וזהו [פירוש] "חכו ממתקים": שם מתגלה המתיקות. כך גם במובן הגשמי, "החך טועם את המאכל"; והטעמים שייכים לחכמה וכו'.

המוצא החמישי, החך, קשור לפסוק "חכו ממתקים": החך הוא המקום שבו המתיקות מתגלה. במובן הגשמי החך טועם את המאכל, ובנפש הטעם — שגם פירושו סברה — שייך לחכמה.

ואותיות גיכ"ק הם ממתקים את הגבורות של הדי' מוצאות²⁴ [ועי' בזהר פי' שמיני דף ל"ט ע"ב²⁵ ועמ"ש בפי' ויחי ע"פ חכלילי עינים²⁶ כו']

והאותיות גימ"ל, יו"ד, כ"ף וקו"ף ממתיקות את הגבורות של ארבעת המוצאות [וראו בזהר, פרשת שמיני, דף ל"ט ע"ב; וכן מה שכתוב בפרשת ויחי על הפסוק "חכלילי עינים" וכו',

האותיות החיכיות גימ"ל, יו"ד, כ"ף וקו"ף "ממתיקות" את הגבורות, כלומר את מידת הדין, שבארבעת המוצאות האחרים, כפי שנאמר בפסקה הקודמת על המוצא החמישי, שהוא "עושה שלום". ההערה שבסוגריים המרובעים פותחת רשימת מקורות העוסקים בחך, בחכמה ובהמתקה זו: הוזהר על פרשת שמיני ומאמר בפרשת ויחי על הפסוק "חכלילי עינים".

בפי' כל חיך הטועם כו' ועי' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בשער השופר פרק²⁷ א' בענין גיכ"ק מהחיך שהוא החכמה כו'

בפירוש "כל חיך הטועם" וכו'; וראו בפרי עץ חיים, שער השופר, פרק א', בענין גימ"ל, יו"ד, כ"ף וקו"ף, שהן מן החך, שהוא החכמה וכו';

המאמר מפרש את המילה "חכלילי" כ"כל חיך הטועם". גם פרי עץ חיים, בשער העוסק בשופר, מזכיר שהאותיות החיכיות באות מן החך, שהוא בחינת חכמה.

ע"ש ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ אחרי ובהר"ג א' ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] דרצ"ה ב' [והנה ביאור ענין ה' מוצאות הפה.

עיינו שם; וכן ברמ"ז, בתחילת פרשת אחרי; ובזהר, בסוף פרשת משפטים, דף קכ"ג ע"א; ובאדרא זוטא, דף רצ"ה ע"ב.] והנה, ביאור ענינם של חמשת מוצאות הפה:

הרשימה מסתיימת בהפניה לרמ"ז על פרשת אחרי, לקטע בזהר בסוף פרשת משפטים ולאדרא זוטא. לאחר מכן פונה הביאור להסביר מהם חמשת מוצאות הפה.

הענין שאותיות הם המשכות כו' כמו ויפח באפיו²⁸ נשמת חיים שמהבל עליון נעשה ונתהווה למטה שכל דהיינו נשמת אדה"ר [אדם הראשון] כו'.

העניין הוא שאותיות הן המשכה וכו', כמו "ויפח באפיו נשמת חיים": מן ההבל העליון נעשה ונוצר למטה שכל, כלומר נשמת אדם הראשון וכו'.

אותיות הן בחינת "המשכה": הן מוציאות החוצה את מה שנמצא בפנים. הדוגמה לכך היא בריאת אדם: ה' נפח בו נשמת חיים, ומן ההבל העליון הזה נוצרה נשמת אדם, שהיא שכל.

כי ענין ופיי הבל ר"ל [רוצה לומר] התפשטות חיות הנפש כמו התפשטות הכח שביד לעשות כל מלאכה שהרי כשישן אינו יכול לעשות מאומה כו'.

כי עניינו ופירושו של הבל הוא התפשטות חיות הנפש, בדומה להתפשטות הכוח שביד, המאפשר לה לעשות כל מלאכה; שהרי כשהאדם ישן אינו יכול לעשות דבר וכו'.

כאן "הבל" פירושו שחיות הנפש מתפשטת החוצה, בדומה לכוח שמגיע אל היד ומאפשר לה לפעול. כשהאדם ישן, הכוח הזה מסתלק והוא אינו יכול לעשות דבר.

ובחיי זו הוא התפשטות חיצונית הנפש דהיינו בחי' כח העשיה ועד"ז נאמר למעלה ג"כ עשה את השמים ואת הארץ²⁹

ובחינה זו היא התפשטות החיצונית של הנפש, כלומר בחינת כוח העשייה. ועל דרך זו נאמר גם למעלה "עשה את השמים ואת הארץ",

התפשטות זו היא החיצונית של הנפש, כוח העשייה. בדומה לכך נאמר למעלה שה' "עשה" את השמים ואת הארץ, בלשון המבטאת עשייה.

שהוא התפשטות חיצונית בעולם העשיה (וע' מזה בד"ה בחדש השלישי בפי' יתרו בענין על כל שבח מעשה ידיך)

שהיא התפשטות החיצונית בעולם העשיה (וראו על כך במאמר ד"ה "כחודש השלישי" בפרשת יתרו, בענין "על כל שבח מעשה ידיך").

עשייה היא התפשטות החיצונית בעולם העשיה, עולם הפעולה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמר בפרשת יתרו להרחבה בנושא.

אבל וברוח פיו כל צבאם³⁰ שהם מבחי' התפשטות חיות ההבל שהוא יותר פנימי כו' ויש בחי' התפשטות המחשבה ולמעלה מהם מדות ולמעלה מהם הרצון וכעד"ז כל הע"ס [העשר ספירות]

אבל "ברוח פיו כל צבאם" הם מבחינת התפשטות חיות ההבל, שהיא פנימית יותר וכו'. ויש בחינה של התפשטות המחשבה, ומעליה המדות, ומעליהן הרצון; וכך גם בכל עשר הספירות,

לעומת זאת, "ברוח פיו כל צבאם" מתאר התפשטות פנימית יותר — זו של הבל המחיה. מעליה יש התפשטות של מחשבה, של המדות ושל רצון, וכך גם בכל עשר הספירות.

רק שאינם מתגלים למטה רק ה' בחי' כמ"ש בע"ח [בעץ חיים]. ואותיות מלשון אתא בוקר³¹ ויאמר אלקים³² יהי אור המשכת החסד כו'.

אלא שהן מתגלות למטה רק בחמש בחינות, כפי שכתוב בעץ חיים. והמילה "אותיות" קשורה למילה "אתא" — בא; ויאמר אלקים יהי אור": המשכת החסד וכו'.

אולם למטה מתגלות רק חמש בחינות כאלה, המקבילות לחמשת מוצאות הפה, כפי שמלמד עץ חיים. המילה "אותיות" קשורה ל"אתא", שפירושו "בא", שכן האותיות מוציאות את האור אל הגילוי, כפי ש"יהי אור" המשיך את החסד.

שהכל המשכת אור א"ס ב"ה בנשמות בבחי' פנימי [פנימיות / פנימית] ונהר יוצא מעדן³³ להשקות את הגן.³⁴ ובמלאכים בבחי' חיצונית שבכל³⁵ עולם שומרי הגן כו'.

כי הכול הוא המשכת אור אין סוף ברוך הוא בנשמות, בבחינת פנימיות — "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן"; ובמלאכים, בבחינת חיצוניות שבכל עולם — שומרי הגן וכו'.

כל זה הוא אור אין סוף הנמשך למטה. בנשמות הוא נמשך באופן פנימי, כמו הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן; ובמלאכים הוא נמשך כחיצוניות של כל עולם, משום שהמלאכים הם "שומרי הגן".

8 והנה השפעת המלאכים שעור ה' הוא ע"י ישראל במנחת העומר שמניף הכהן כו' ונק' עומר התנופה³⁶ ופי' בזהר בלק קפ"ח ב' תנו פה תנו כבוד³⁷ כו' עליית הנוק' [הנוקבא] למקורה ושרשה ומשם יורד ההשפעה כו':

והנה השפע למלאכים, "מידת חמש", נמשך באמצעות ישראל, על ידי מנחת העומר שהכהן מניף וכו'; והיא נקראת "עומר התנופה". בזהר, בלק, קפ"ח ע"ב, מפרשים זאת כ"תנו פה", "תנו כבוד" וכו': עליית נוקבא למקורה ולשורשה, ומשם יורד השפע וכו'.

"מידת חמש" של המלאכים נמשכת באמצעות עבודתם של ישראל: מנחת העומר מן השעורים, שהכהן מניף. זהר דורש את המילה "תנופה" כ"תנו פה": ההנפה מעלה את נוקבא, הבחינה הנשית (מלכות), למקורה ולשורשה, ומשם יורד שפע הקיום.

קטע 3 • 91-13

חיטה: הדעת הנעלמת שלמעלה מהשגה

9 ב אך בשבועות קציר חטים הוא המשכה וגילויי ההעלם שלמעלה מן הדעת. כי עה"ד [עץ הדעת] חטה היתה שאין התינוק יודע כו' הרי ע"י החטה נמשך גילויי בחי' הדעת והוא גילויי ההעלם [ההעלם] שלמעלה [שלמעלה] מן הדעת כו'.

2. אבל בשבועות, "קציר חטים", נמשכת ומתגלה הבחינה הנעלמת שלמעלה מדעת. שכן "עץ הדעת חיטה היה", [שהרי] "אין התינוק יודע" וכו'; על ידי החיטה נמשכת אפוא התגלות בחינת הדעת, והיא גילויי ההעלם שלמעלה מדעת וכו'.

החלק השני עוסק בשבועות, חג קציר החטים. החיטה ממשיכה גילויי של הבחינה הנעלמת שלמעלה מדעת: חז"ל אומרים שעץ הדעת היה חיטה, שכן התינוק אינו יודע לקרוא לאביו עד שטעם דגן; לכן החיטה מביאה דעת, ובייחוד את הדעת הנעלמת שלמעלה מן הדעת הרגילה.

דהיינו בחי' אנכי ה' אלקיך אנכי מי שאנכי³⁸ דלית מחשבה תפיסא ביה בבחי' דעת נגלה ממש כלומר, בחינת "אנכי ה' אלקיך": "אנכי" — "מי שאנכי", שאין מחשבה יכולה לתפוס בו, [ונמשך] אל בחינת דעת גלויה ממש;

אותה בחינה נעלמת היא ה"אנכי", ה"אנכי שב"אנכי ה' אלקיך", המתפרש כ"מי שאנכי": עצמותו של ה', שאין מחשבה יכולה לתפוס בה. בשבועות היא מתגלה כדעת ממש.

רק ע"ד שהתינוק קורא אבא אע"פ [אף על פי] שאינו משיג איך הוא אביו ובחי' גילויי זו הוא מבחי' אנכי מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' למעלה מעלה מן הגלויי דבחינת שעורה מזון המלאכים שהוא בחי' דבר ה' בחי' חיצוניות בלבד.³⁹

אלא בדומה לתינוק הקורא "אבא", אף שאינו משיג כיצד הוא אביו. וגילויי זה הוא מבחינת "אנכי", מהותו ועצמותו יתברך, שלמעלה מעלה מגילויי בחינת השעורה, מזונם של המלאכים, שהיא בחינת דבר ה', בחינת החיצוניות בלבד.

אך היא ידועה רק בדומה לאופן שבו ילד קטן מכיר את אביו: הוא קורא לו "אבא" בלי להשיג מה עושה אותו לאביו. גילויי זה של מהותו ועצמותו של ה' נעלה בהרבה מ"שעורה" של המלאכים, שהיא רק החיצוניות, דבר ה'.

10 וביאור הדבר הנה כתיב כי לא על הלחם לבדו⁴⁰ יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' וגוי' פי' מוצא פי ה' שנשתלשל בלחם ממנו יחיה האדם.

ביאור העניין: נאמר, "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי הוי"ו וגוי'. פירוש הדבר הוא שמוצא פי הוי", שהשתלשל אל הלחם, הוא שממנו האדם חי.

לביאור העניין: הפסוק אומר שהאדם חי לא על הלחם לבדו, אלא גם על "מוצא פי הוי"ו". מה שמזין אותו הוא הדיבור האלוקי שהשתלשל אל תוך הלחם.

והגם שבאדם ג"כ נשתלשל ונמשך מוצא פי ה' אלא שהאדם הוא מעולם התיקון מזיווג ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] כו' כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא⁴¹ דמות כמראה אדם הכל מעולם התיקון

ואף שגם באדם השתלשל ונמשך מוצא פי הוי', הרי האדם הוא מעולם התיקון, מזיווג ז"א ונוקבא וכו', "כמראה אבן ספיר דמות כסא, ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" — הכול מעולם התיקון.

גם האדם עצמו נובע מן הדיבור האלוקי, אך הוא שייך לעולם התיקון — העולם המסודר הנובע מזיווג ז"א ונוקבא. חזון הנביא על "דמות כמראה אדם" שעל הכיסא מראה שצורת האדם היא צורה של תיקון.

אבל החטה הוא ממה שנפל בשבירת הכלים בנוגה ונוגה לו סביב^{42, 43} ובחיי נוגה הוא מעולם התהו.

אבל החיטה היא ממה שנפל בנוגה בשבירת הכלים, "ונוגה לו סביב", ובחינת נוגה היא מעולם התהו.

החיטה, לעומת זאת, באה מניצוצות שנפלו לנוגה בעת שבירת הכלים; הביטוי שבפסוק, "ונוגה לו סביב", נקרא כרומז לאותו תחום. מכיון שמקורה של נוגה בעולם התהו, יש בחיטה משהו מאותו עולם קדום.

11 וחטה הוא בלע שהוא הראשון לז' מלכין⁴⁴ קדמאין דתהו בחי' הדעת דתהו אלא שירד למטה מפני שהוא מחיצוניות העולמות דתהו.

החיטה היא בלע, הראשון מבין שבעת המלכים הקדמונים של תהו, והיא בחינת הדעת של תהו; אלא שהיא ירדה למטה משום שהיא מן החיצוניות של עולמות תהו.

החיטה מקבילה לבלע, הראשון מבין שבעת "מלכי אדום הקדמונים", הנוכרים בתורה ומייצגים בקבלה את עולם התהו; בלע הוא בחינת הדעת של תהו. הוא ירד למקום נמוך משום שמקורו בחיצוניות של אותם עולמות.

אבל מ"מ כיון שהוא מעולם העליון נעשה חיות לאדם וירידתו למטה הוא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין לך כל עשב מלמטה⁴⁵ כו' [בכ"ר [בבראשית רבה] פי' יו"ד] שהשפעה היא מלמעלה וגבוה מעל גבוה⁴⁶ כו'.

אך אף על פי כן, מאחר שהיא מן העולם העליון, היא נעשית חיות לאדם. ירידתה למטה היא כמאמר חז"ל: "אין לך כל עשב מלמטה" וכו' [בבראשית רבה, פרשה י':] ההשפעה באה מלמעלה, ו"גבוה מעל גבוה" וכו'.

אף על פי כן, מאחר שמקורה באותו עולם עליון, היא נעשית חיות לאדם. ירידתה למטה דומה למה שלימדו חז"ל, שלכל עשב למטה יש כוח למעלה שמכה בו ואומר לו לגדול: השפע מגיע מלמעלה, דרך דרגה שמעל דרגה.

12 והנה התינוק שיודע לקרות אבא אין דעתו דעת הגלוי שהרי אינו יודע למה הוא אביו

והנה, לילד שיודע לקרוא "אבא" אין דעת גלויה, שהרי אינו יודע מדוע האיש הזה הוא אביו;

ילד שקורא "אבא" אינו מחזיק בידעה גלויה: הוא אינו יכול לומר מדוע האיש הזה הוא אביו.

אלא נעשה לו התקשרות לאביו בלי טעם ודעת והתקשרות זו היא חזקה מאד אך היינו גילויי ההעלם עצמו [פ"י גילויי הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג

אלא נוצרת בו התקשרות לאביו בלי טעם ודעת, והתקשרות זו חזקה מאוד; אלא שזהו גילויי ההעלם עצמו [כלומר, גילויי הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג,

במקום זאת, נוצרת בו התקשרות לאביו שלמעלה מטעם ודעת, והתקשרות זו חזקה מאוד; זהו גילויי ההעלם עצמו. ההערה מסבירה שמדובר בדעת הנעלמת, שלמעלה מן הדעת המושגת.

והיינו דעת דתהו שהוא למעלה מהדעת דתיקון שהוא דעת המושג ולפיכך נולד ע"י החטה שרשה מדעת דתהו.

וזוהי דעת דתהו, שלמעלה מדעת דתיקון, שהיא דעת מושגת; ולכן היא נולדת באמצעות החיטה, ששורשה מדעת דתהו.

הדעת הנעלמת הזאת היא דעת דתהו, שלמעלה מדעת דתיקון, שהיא ידיעה מובנת. משום כך היא באה באמצעות החיטה, ששורשה בדעת דתהו.

או י"ל [יש לומר] דעת הנעלם היינו דעת העליון שהוא למעלה מדעת המושג שהוא דעת תחתון ועמ"ש מענין דעת עליון בביאור ע"פ כה תברכו^{47, 48} וע"פ החלצו מאתכם⁴⁹ ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים⁵⁰ ועמ"ש ע"פ ששת ימים תאכל מצות⁵¹]

או יש לומר שהדעת הנעלמת היא דעת עליון, שלמעלה מן הדעת המושגת, שהיא דעת תחתון. ועיין במה שנכתב בעניין דעת עליון בביאור על הפסוק "כה תברכו", ועל הפסוק "היחלצו מאתכם"; ועיין במה שנכתב על הפסוק "ואלה המשפטים", וכן במה שנכתב על הפסוק "ששת ימים תאכל מצות".]

לחלופין, הדעת הנעלמת היא "דעת עליון", שלמעלה מ"דעת תחתון", שהיא הדעת המושגת. ההערה מפנה לכמה מאמרים נוספים העוסקים בדעת עליון.

וגם בשעורה יש מוצא פי ה' שמחיה את האדם אלא שאינו משפיע בו גילויי ההעלם שהוא הדעת החזק שמעולם ההעלם כו'.

וגם בשעורה יש "מוצא פי הוי" המחיה את האדם, אלא שאינו משפיע בו את גילויי ההעלם, שהיא הדעת החזקה שמעולם ההעלם וכו'.

גם בשעורה נמצא הדיבור האלוקי המחיה את האדם, אך היא אינה משפיעה בו את גילויי ההעלם — את הדעת החזקה הבאה מעולם ההעלם.

13 וגילויי ההעלם הוא אשר הוצאתיך מארץ מצרים למעלה מעלה מגדר ההשגה [כמ"ש בפנים] מצרים נקי בינה וכינה בגרון

וגילויי הנעלם הוא "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" — הרחק הרחק מעבר לגבולות ההשגה [כמו שכתוב בפנים]. מצרים נקראת בינה, וכינה נמצאת בגרון,

גילויי הנעלם הוא "אשר הוצאתיך מארץ מצרים": יציאה הרחק מעבר לגבולות ההשגה. מצרים היא בינה כפי שהיא נמצאת בגרון.

שהוא מיצר^{53, 54} המפסיק בין מוח ללב והוא הקול שמעורר הכוונה^{55, 56} וכן פרעה במצרים וג' שריו קנה וושט וורידין ובגשמיות בין הראש ללב גרון המפסיק

שהוא מיצר המפריד בין המוח ללב; והוא הקול המעורר את הכוונה. וכך גם פרעה במצרים ושלושת שריו: קנה, וושט וורידין. ובגשמיות, בין הראש ללב נמצא הגרון, המפריד ביניהם;

הגרון הוא מיצר — מן השורש של "מצרים" — בין המוח ללב, והוא הקול המעורר את הכוונה. פרעה ושלושת שריו מקבילים לקנה, לושט ולורידים שבגרון, המפריד בגשמיות בין הראש ללב.

כי להיות לב ומדות נמשך מהמוח צריך שיתקצר כו' [כמש"ל] [כמה שכתוב לעיל] פ' יתרו ובפ' וארא ע"פ לכן אמור⁵⁷:

כי כדי שהלב והמדות יימשכו מן המוח, צריך שיהיה צמצום וכו' [כמו שכתוב לעיל, בפרשת יתרו, ובפרשת וארא על הפסוק "לכן אמור"].

הצמצום נחוץ: כדי שרגשות הלב יימשכו מן המוח, השפע צריך לעבור דרך צמצום. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרים שבפרשת יתרו ובפרשת וארא.

קטע 4 • 11-14-18

חמישים השערים במקורם והארת פני ה'

14 ג והנה חמישים שערי בינה ענפין מתפרדין אבל במקורם הם כלולים כשהם בא"א ש"ע [ש"ע (370)] נהורין⁵⁸ ר"ך וק"ן חשבון גדול תיקון אריך כו'

ג. והנה, חמישים שערי בינה הם "ענפים נפרדים", אך במקורם הם כלולים [יחד], כשהם באריך אנפין: ש"ע נהורין, [כלומר] ר"ך וק"ן — "חשבון גדול", תיקון אריך וכו'.

החלק השלישי פותח בכך שחמישים שערי בינה, כשהם מתפשטים, הם "ענפים נפרדים", אך במקורם, באריך אנפין, הם כלולים יחד. שם הם ש"ע נהורין, המורכבים מר"ך וק"ן, ונקראים "חשבון גדול" — תיקון אריך אנפין.

[וכמ"ש בע"ה [בעץ חיים] שער א"א פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ספירת העומר פי"ז [פרק ז'] גבי מורי זלה"ה [זכרוננו לחיי העולם הבא] לא היה מסתפר⁵⁹ כו' ועמ"ש מענין פי' חשבון גדול בביאור ע"פ על כן יאמרו המושלים⁶⁰ בואו חשבון.⁶¹

[וכפי שכתוב ב"Etz Chaim, Shaar Arich Anpin, פרק י"ד; ועיינו ב"Pri Etz Chaim, Shaar Sefiras HaOmer, פרק ז', בעניין "מורי זלה"ה לא היה מסתפר" וכו'; ועיינו במה שנכתב על משמעות "חשבון גדול" בביאור על הפסוק "על כן יאמרו המושלים: בואו חשבון".]

ההגהה מפנה ל"Etz Chaim בעניין ש"ע נהורין של אריך אנפין, ול"Pri Etz Chaim בעניין מנהגו של האריז"ל שלא להסתפר בימי ספירת העומר, מנהג הקשור לתיקון הגולגולת של אריך אנפין. היא מפנה גם למאמר על "בואו חשבון", המבאר את משמעות "חשבון גדול".

15 ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה וילבש צדקה בענין פי' כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול^{62,63} כו' וע' בע"ח [בעץ חיים] שער א"א ספ"ה שבהיות למעלה הם חשבון גדול⁶⁴ כו' ומשם למלי דאצי' כו' הארת פנים יאר ה' פניו המשכות הכתר.⁶⁵

וראו את הכתוב באיגרת הקודש, באיגרת הפותחת במילים "וילבש צדקה", על פירוש מאמר חז"ל "כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול" וכו'; וראו גם עץ חיים, שער אריך אנפין, בסוף פרק ה', שלמעלה הם "חשבון גדול" וכו'. ומשם נמשכת ההארה אל מלכות דאצילות וכו': הארת פנים — "יאר ה' פניו" — המשכות הכתר.

ההערה מוסיפה שני מקורות העוסקים ב"חשבון גדול": איגרת של אדמו"ר הזקן על צדקה, שבה כל מטבע קטנה מצטרפת לסכום גדול, ועץ חיים, שבו המספרים של אריך אנפין הם "גדולים" למעלה וקטנים למטה. מן המקור הזה נמשכת ההארה אל מלכות דאצילות בתור "הארת פנים" — הברכה "יאר ה' פניו", שהיא המשכה מכתר.

16 והוא ענין תורה שאומרים כ"ד ספרים⁶⁶ בליל שבועות⁶⁷ הגם דאורייתא מחכמה נפקת מקורה תרי"ג ארחין^{68,69} שהוא הלבנונית מגלגלתא דאריך כתר שבכתר כו'

וזהו ענין התורה, שאומרים את עשרים וארבעת הספרים בליל שבועות. אף ש"התורה יוצאת מחכמה", מקורה הוא תרי"ג השבילים, שהם הלוכין שבגולגולתא של אריך, כתר שבכתר וכו'.

זהו הטעם שאומרים את עשרים וארבעת ספרי התנ"ך בליל שבועות. התורה נמשכת מחכמה, אך מקורה גבוה יותר: תרי"ג השבילים היוצאים מן ה"לוכין" שבגולגולתא של אריך אנפין, כתר שבכתר.

והוא ענין שתי הלחם שבשבועות לכו לחמו בלחמי⁷⁰ המשכת מוחין מנו"ה [מנצח והוד] דאבא ובפסח מצה לפי שבאצי' אין לעורר הגבורות

וזהו ענין שתי הלחם של שבועות, "לכו לחמו בלחמי": המשכת מוחין מנצח והוד של אבא. ובפסח אוכלים מצה, מפני שבאצילות אין לעורר את הגבורות;

שתי הלחם של שבועות, ה"לחם" ש"לכו לחמו בלחמי", ממשיכות מוחין מנצח והוד של אבא. בפסח הלחם הוא מצה, מפני שבאצילות אין לעורר את הגבורות, שהחמץ מייצג.

אבל בשבועות גילוי הכתר שהוא בחי' שלמעלה מאצילות חמץ תאפינה⁷¹ דייקא ששם הגבורות נכללים כו' לית שמאלא בהאי עתיקא⁷² חירות ממ"ה⁷³ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כואו ונחזיק טובה⁷⁴ לאבותינו כו'.

אבל בשבועות מתגלה כתר, שהוא בחינה שלמעלה מאצילות, ולכן "חמץ תאפינה" דווקא: שם הגבורות נכללות וכו'; "לית שמאלא בהאי עתיקא"; "חירות ממלאך המוות"; וכמאמר חז"ל: "כואו ונחזיק טובה לאבותינו" וכו'.

בשבועות, לעומת זאת, מתגלה כתר, שלמעלה מאצילות, ולכן הלחמים נאפים דווקא כחמץ: שם הגבורות נכללות בחסד, כדברי הזוהר: "לית שמאלא בהאי עתיקא". במתן תורה הגיעו ישראל ל"חירות ממלאך המוות" — מצב שחז"ל מתארים כאמירתם "כואו ונחזיק טובה לאבותינו", שבה הם מלמדים שבסיני היו ישראל כיצורים אלווקיים, מעבר למוות.

אך צ"ל ממה לה מעט מעט היום יום אי שני ימים פי' מכיון שממשיכים הרי יש כאן שני ימים שאין המשכה זו של יום זה בחי' אחרת משל יום אחר

אלא שצריך להיות מלמטה למעלה, מעט מעט: "היום יום אחד", "שני ימים". פירוש הדבר: מאחר שממשיכים, יש כאן שני ימים, שהרי ההמשכה של יום זה אינה בחינה אחרת מזו של יום אחר,

אולם ההמשכה צריכה להיות מלמטה למעלה, מעט מעט, יום אחר יום. לכן אומרים "היום שני ימים" ולא "היום השני": ההמשכה של כל יום אינה בחינה נפרדת, אלא אותו אור עצמו ההולך ומתרבה.

אלא הכל הוא בחי' אחד מעט מעט ובליל ע"ש אינן אלא מ"ט ימים אבל מכיון שהגיע יום השבועות ממילא נעשו חמשים יום מכיון שהגיעו למקורן כו' ושער החמשים הוא המחבר כו'.⁷⁵

אלא הכול הוא בחינה אחת, מעט מעט. ובליל ערב שבועות יש רק ארבעים ותשעה ימים; אך כאשר מגיע יום השבועות, ממילא נעשו חמשים יום, מכיון שהגיעו למקורם וכו'; ושער החמשים הוא המחבר וכו'.

בלילה שבו סופרים ארבעים ותשעה ימים, יש רק ארבעים ותשעה ימים; אך כשמגיע חג השבועות הם נעשים מאליהם חמשים, מפני שהגיעו למקורם. שער החמשים הוא המחבר את כל השערים האחרים.

17 ועיי' נמשך אור הכתר והוא הארת הפנים גילוי הפנימי [הפנימיות / הפנימית] דרך הכלי שלא יהיה הכלי מפסיק וגם דרך מוצא פי ה' הוא גילוי פנימי אך הוא דרך נקב וחלון כו'.

ובאמצעות כך נמשך אור כתר, והוא הארת הפנים: גילוי הפנימיות דרך הכלי, כך שהכלי אינו מפסיק. גם דרך "מוצא פי ה'" יש גילוי פנימי, אך הוא דרך נקב וחלון וכו'.

באמצעות הספירה נמשך אור כתר כ"הארת הפנים": הפנימיות מאירה דרך הכלי, שאינו חוסם אותה עוד. גם הדיבור האלוקי המקיים את העולם מגלה משהו פנימי, אך רק כאילו דרך פתח או חלון.

ולא ראי זה כראי זה שדרך נקב הוא גילוי יותר אבל הארת פנים אינו אלא הארה בעלמא כו' כמו הארת המצחא.

אבל אין זה דומה לזה: דרך נקב יש גילוי רב יותר, ואילו הארת הפנים אינה אלא הארה בלבד וכו', כמו הארת המצחא.

יש הבדל בין השתיים: דרך נקב מתגלה יותר, ואילו הארת הפנים היא רק זוהר, כמו זוהר המצחא. היא עדינה יותר, אך היא האור הפנימי עצמו.

אך הארת פנים מתחלה כד סליק ברעותא כו' [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דרוש ב' ⁷⁶

אך בתחילה הארת הפנים הייתה "כד סליק ברעותא" וכו' [ראו עץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש ב'];

בתחילת הבריאה באה הארה זו "כד סליק ברעותא" — כשעלה ברצונו, מרצונו, בלי סיבה שמקורה מלמטה, כפי שמבואר בעץ חיים.

אבל עכשיו באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא כמ"ש יאר פניו אתנו ⁷⁷ אתנו דוקא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] מחמת שמחת העבודה בשמחה וטוב לבב ⁷⁸ מעוררין שמחה ⁷⁹ מלמעלה

אבל עכשיו הדבר תלוי באתערותא דלתתא, כמו שנאמר: "יאר פניו אתנו" — "אתנו" דוקא, באמצעות אתערותא דלתתא; שכן באמצעות שמחת העבודה, "בשמחה ובטוב לבב", מעוררים שמחה מלמעלה.

כעת הדבר תלוי באתערותא דלתתא, כפי שעולה מן הפסוק "יאר פניו אתנו": "אתנו" — באמצעות העבודה שלנו. עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב מעוררת שמחה למעלה.

וגם ענין השמחה הוא התגלות הפנימי [הפנימיות / הפנימית] כמו צהבו פניו של רבי ⁸⁰ כו' [ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה ⁸¹ בפי' ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן] ⁸²

וגם ענין השמחה הוא גילוי הפנימיות, כמו שנאמר "צהבו פניו של רבי" וכו' [וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "צאינה וראינה", בביאור "ויין ישמח" וכו' — "להצהיל פנים משמן"].

גם השמחה היא גילוי של הפנימיות: בתלמוד נאמר שפניו של רבי צהלו משמחה. ההערה מפנה למאמר העוסק ב"שמשמח" ו"מצהיל פנים יותר משמן".

והנה תחלה אנו ממשיכים לעומר שהיא הנוק' [הנוקבא] המשכת ש"ע [ש"ע (370)] נהורין אר"ך וק"נ [וקליפת נוגה] ודוקא בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים שאז היו מקריבין העומר. משא"כ תפלה ש"י אפי' [אפילו] בח"ל [בחוץ לארץ] שכמה מיני מדרגות כו'. ע"י הנפת העומר עליות הנוק' [הנוקבא].

והנה תחילה אנו ממשיכים לעומר, שהיא נוקבא: המשכת ש"ע נהורין, אר"ך וק"נ, ודוקא בזמן שבית המקדש היה קיים, שאז היו מקריבים את העומר. מה שאין כן תפילה, הנוהגת גם בחוץ לארץ, שיש בה כמה מיני מדרגות וכו'. באמצעות הנפת העומר מתעלות מדרגות נוקבא.

תחילה נמשך אל העומר אור ש"ע הנהורין, אותם ש"ע הנהורין שהחלק השלישי מנה כ-220 ו-150; העומר הוא נוקבא, מלכות. הדבר נעשה דוקא בזמן שבית המקדש היה קיים, כשהקריבו את העומר, ואילו תפילה, שיש בה מדרגות רבות, נוהגת גם מחוץ לארץ ישראל. הנפת העומר מעלה את נוקבא.

18 והנה עכ"ז [עם כל זה] עליי' [עלייה] זו ע"י המלאכים אריה דאכיל קרבנין כו'. אבל לע"ל [לעתיד לבוא] ירום ונשא וגבה מאד⁸³ אפי' [אפילו] מבחי' משה⁸⁴ ובמשכן של משה לא היה ארי' [אריה].

והנה, אף על פי כן, עלייה זו היא באמצעות המלאכים — "האריה שאוכל את הקרבנות" וכו'. אבל לעתיד לבוא, "ירום ונישא וגבה מאד", אפילו מעל בחינתו של משה; ובמשכן של משה לא היה אריה.

אף על פי כן, כיום עליית העומר נעשית באמצעות המלאכים, ה"אריה" שאוכל את הקרבנות שעל המזבח. לעתיד לבוא, משיח יהיה "רם, נישא וגבוה מאד", גבוה אפילו ממה; והטקסט מציין שבמשכן של משה לא היה אריה.

וזהו כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל⁸⁵ כו'. ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש⁸⁶ כו'. אז ארי' [אריה] כבקר יאכל תבן תבן הוא השפעת השעורה וזהו שעכשיו המלאכים מעטרין לתפלה גפי' ונשיק ומעטר לה

וזהו "כעת יאמר ליעקב ולישראל: מה פעל [ה']" וכו'. ו"עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש" וכו'. אז "ואריה כבקר יאכל תבן": התבן הוא ההשפעה של השעורה. וזהו הטעם שכעת המלאכים מעטרים את התפילה: "מחבקה ומנשקה ומעטרה".

כך יאמר "כעת יאמר ליעקב ולישראל: מה פעל ה'", שכן ישראל יעמדו למעלה מן המלאכים, שיאמרו "קדוש" לפני הצדיקים. אז "ואריה כבקר יאכל תבן": המלאכים יקבלו רק את בחינת ה"שעורה", שהיא החיצוניות. משום כך כיום המלאכים "מעטרים" את תפילותינו.

כי להיות התפלה בקול ודבור גשמי א"א לעלות כ"א ע"י המלאכים הממונים (שהם הממוצעים גבוה מעל גבוה⁸⁷ וכמו הנפש מתלבשת בדם ע"י ממוצעים הם האדים כו')

מכיוון שהתפילה נאמרת בקול ובדיבור גשמיים, אין היא יכולה לעלות אלא באמצעות המלאכים הממונים עליה, שהם הממוצעים — "גבוה מעל גבוה"; וכשם שהנפש מתלבשת בדם באמצעות ממוצעים, שהם האדים וכו',

תפילה הנאמרת בקול גשמי אינה יכולה לעלות בכוחות עצמה; היא זקוקה למלאכים הממונים עליה, המשמשים ממוצעים, מדרגה מעל מדרגה. כך גם הנפש נכנסת לדם באמצעות ממוצעים — האדים.

שנותן פנימי ומקיף שלו. אבל לעי"ל [לעתיד לבוא] שיתקיים ומלאה הארץ דעה⁸⁸ יהיו כל הבחי' בישראל עצמן:

הנותנים לה את הפנימי והמקיף שלהם. אבל לעתיד לבוא, כאשר יתקיים "ומלאה הארץ דעה", יהיו כל הבחינות בישראל עצמם.

המלאכים נותנים לתפילה את האור הפנימי והמקיף שלהם. לעתיד לבוא, כשהארץ תהיה מלאה בדעת ה', כל הבחינות הללו יהיו בישראל עצמם.

קטע 5 • 1910-20

תוספת: האם הספירה ממשיכה את שער החמישים?

19 מעט תוס' [תוספת] ביאור⁸⁹ על ענין וספרתם לכם⁹⁰ כו' חמישים יום. הנה עפמשי"ל [על פי מה שכתוב לעיל] כי ענין ספירת העומר הכל הוא המשכת בחי' ומדרגת שער החמישים הכולל ומיוחד במקורו רק שנמשך מעט מעט כו'.

תוספת ביאור קצרה בענין "וספרתם לכם" וגו', "חמישים יום". לפי מה שנכתב לעיל, ענין ספירת העומר הוא כולו המשכת הבחינה והמדרגה של שער החמישים, הכולל את הכול ומיוחד במקורו; אלא שהיא נמשכת מעט מעט וכו'.

תוספת קצרה לביאור על ספירת "חמישים יום". לפי האמור לעיל, כל הספירה ממשיכה את שער החמישים, הכולל את כל השערים האחרים ומיוחד במקורו, אלא שהוא נמשך מעט מעט.

עד כדי לחבר ולקשר ענפין דמתפרדין כו' עיי' עפ"י [על פי זה] מדויק מאד מ"ש תספרו חמישים יום.⁹¹ לומר שספירה זו היא המשכת שער החמישים ממש.

עד שהוא מחבר וקושר את "הענפים הנפרדים" וכו'; עיינו שם. לפי זה, הלשון "תספרו חמישים יום" מדויקת מאוד: לומר שספירה זו היא המשכתו של שער החמישים עצמו.

הספירה קושרת את "הענפים" הנפרדים בחזרה למקורם. לפי פירוש זה, "תספרו חמישים יום" הוא ניסוח מדויק: הספירה עצמה ממשיכה את שער החמישים.

אך במ"א נת' [נתבאר] פ"י תספרו חמישים יום בע"א [באופן אחר] דהיינו שיום החמישים שהוא שער החמישים אין בנו כח להמשיך

אבל במקום אחר התבאר פירוש אחר ל"תספרו חמישים יום": היום החמישים, שהוא שער החמישים, אינו בכוחו להמשיך;

אולם במקום אחר פורש הפסוק בדרך אחרת: היום החמישים, שהוא שער החמישים, הוא למעלה מכוחו להמשיכו.

לכן אין בו ספירה רק מ"מ הוא נמשך מאיליו וממילא והיינו דוקא ע"י שכבר נעשה שלימות ההמשכה במ"ט⁹² ימים

ולכן אין בו ספירה; ואף על פי כן הוא נמשך מאיליו וממילא, דווקא מפני שכבר הושלמה המשכתו במשך ארבעים ותשעת הימים;

לכן אין סופרים את היום החמישים. הוא נמשך מאיליו, אך זאת רק מפני שההמשכה הושלמה בארבעים ותשעת הימים.

ולכן נאמר תספרו חמשים יום וקרוב לזה פי הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' בראשית (דף ח' ע"א) ד"ה אזדמנת למהוי.⁹³

ולכן נאמר "תספרו חמשים יום". פירוש קרוב לזה כתב הרמ"ז בפרשת בראשית (דף ח' ע"א), בפסקה הפותחת במילים "אזדמנת למהוי".

לכן עדיין נאמר "תספרו חמשים יום", שכן ארבעים ותשעת הימים שאנו סופרים מביאים את היום החמישים. הרמ"ז מביא פירוש דומה על דברי הזוהר "אזדמנת למהוי".

וי"ל [ויש לומר] דמה שנת' [שנתבאר] שם הוא ע"ד שכתב הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' אמור דצ"ו שחג שבועות נק' ע"ש [על שם] שבו מתגלים המ"ט בחי' הכלולים בשער הנ'.

ויש לומר שמה שהתבאר שם הוא על דרך מה שכתב הרמ"ז שם ובפרשת אמור, דף צ"ו, שחג השבועות נקרא כך משום שבו מתגלות ארבעים ותשע הבחינות הכלולות בשער החמישים.

הפירוש הזה הולך בעקבות דברי הרמ"ז, שלפיהם חג השבועות נקרא כך משום שבו מתגלות ארבעים ותשע הבחינות הכלולות בשער החמישים.

אבל השבעה שבועות דספירת העומר הם מ"ט שע"ב ממש ולא בחי' שער החמשים (וכ"מ [וכן משמע] בזח"ב [בזהר חלק ב'] תצוה קפ"ג א'. ובפרדס שער השערים פ"ה.⁹⁴ וכ"מ [וכן משמע] ממשי"ל [ממה שכתוב לעיל] פי יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם).

אבל שבעת השבועות של ספירת העומר הם ארבעים ותשעת שערי בינה עצמם, ולא בחינת שער החמישים (וכך משמע בזוהר, חלק ב', תצוה, קפ"ג ע"א; ובפרדס, שער השערים, פרק ה'; וכך משמע גם ממה שנכתב לעיל, פרשת יתרו, במאמר הפותח במילים "מראיהם ומעשיהם").

לפי דעה זו, שבעת השבועות של הספירה הם ארבעים ותשעת שערי בינה עצמם, ולא שער החמישים. לכך משתמעים דברי הזוהר על פרשת תצוה, הפרדס ומאמר בפרשת יתרו.

אמנם לפמשי"כ [לפי מה שכתוב] משמע לכאורה דבספה"ע [דבספירת העומר] שבע שבתות לכד מה שממשיכים בחי' מ"ט שערי בינה עוד ממשיכים ג"כ עליהם הארת שער החמשים ג"כ

ואולם לפי מה שנכתב [כאן], לכאורה משמע שבספירת העומר, בשבעת השבועות, מלבד המשכת בחינת ארבעים ותשעת שערי בינה, אנו ממשיכים עליהם גם הארה משער החמשים;

אך נראה שמה שנכתב בביאור זה מוסיף על כך: שבזמן הספירה, מלבד ארבעים ותשעת השערים, נמשכת עליהם גם הארה משער החמשים.

וזהו ענין וספרתם לכם ממחרת השבת דהיינו מבחי' שלמעלה מהשבת שהוא הבינה כמ"ש לעיל בפ"אמור בד"ה וספרתם לכם ובד"ה והניף הכהן את העומר.

וזהו ענין "וספרתם לכם ממחרת השבת" — כלומר, מהמדרגה שמעל השבת, שהיא בינה, כפי שנכתב לעיל בפרשת אמור, במאמר המתחיל "וספרתם לכם" ובמאמר המתחיל "והניף הכהן את העומר".

הדבר נרמז במילים "ממחרת השבת": מהמדרגה שמעל השבת, בינה. כאן מובאים מאמרים קודמים בפרשת אמור כמקורות לעניין.

20 ולדברי הפרדס שער השערים פ"ה שער החמשים היא בינה בעצמה⁹⁵ ומ"ט שערי בינה הם בשבעת ימי הבנין וע"ש בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך יובל וערך שבת.

ולדברי הפרדס, שער השערים, פרק ה, השער החמשים הוא בינה עצמה, וארבעים ותשעת שערי בינה נמצאים בשבעת ימי הבנין; ועיין שם, בערכי הכינויים, בערכים "יובל" ו"שבת".

לדברי הפרדס, השער החמשים הוא בינה עצמה, ואילו ארבעים ותשעת שערי בינה מצויים בשבעת "ימי הבנין" — שבע הספירות התחתונות. מובא גם המילון של הפרדס למונחים קבליים, בערכים "יובל" ו"שבת".

וכיון שבספה"ע [שבספירת העומר] ממשיכים ז"ת [ז' תחתונות] דאימא ה"ז [הרי זה] הארת שער החמשים ובשבועות נמשך ומתגלה עצמיות שער החמשים. וגם עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שכ"ב רפ"א שבספה"ע [שבספירת העומר] ממשיכים ג"כ המוחין דגדלות דאוי"א [דאבא ואימא].⁹⁶

ומכיוון שבספירת העומר ממשיכים את שבע הספירות התחתונות של אמא, הרי זו הארה של השער החמשים; ובשבועות נמשכת ומתגלה עצמותו של השער החמשים. וכן על פי מה שכתוב בפרי עץ חיים, שער כ"ב, בראש פרק א, שבספירת העומר ממשיכים גם את המוחין דגדלות של אבא ואמא.

מכיוון שבספירת העומר ממשיכים את שבע הספירות התחתונות של אמא (בינה), הרי זו הארה של השער החמשים, ובשבועות מתגלה עצמותו. גם בפרי עץ חיים נאמר שספירת העומר ממשיכה את המוחין דגדלות של אבא ואמא.

וגם עפמי"ש [על פי מה שכתוב] במ"א בענין ברכת הזימון גבי יין המשומר בענביו⁹⁷ משי"ב [מששת ימי בראשית] שבספה"ע [שבספירת העומר] ממשיכים ו"ק [וי קצוות] דאבא שמתלכשים בו"ק [בו קצוות] דכינה. א"כ עפ"ז [על פי זה] אפשר לומר שזהו ג"כ הארת שער החמשים. ומ"מ צ"ע [צריך עיון].

וכן על פי מה שכתוב במקום אחר בענין ברכת הזימון, על "היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית": שבספירת העומר ממשיכים את ו"ק דאבא, המתלכשים בו"ק דכינה. אם כן, לפי זה אפשר לומר שגם זו הארה של השער החמישים. ואף על פי כן, הדבר צריך עיון.

במאמר אחר נאמר שספירת העומר ממשיכה את שש הקצוות של אבא, המתלכשות בשש הקצוות של כינה. אפשר לומר שגם זו הארה של השער החמישים, אך אדמו"ר הזקן משאיר את העניין פתוח לעיון נוסף.

קטע 6 • 211-29

קברו של משה ושתי בחינות שער החמישים

21 והנה אם נאמר כן יהיה מדויק יותר ענין תספרו חמשים יום וכן מה שאומרים היום שני ימים שלשה ימים ולא יום שני יום שלישי כו'

כעת, אם נאמר כך, יתבאר ביתר דיוק ענין "תספרו חמשים יום"; וכך גם הנוסח שאנו אומרים: "היום שני ימים", "שלושה ימים", ולא "יום שני", "יום שלישי" וכו',

אם הספירה אכן ממשיכה הארה משער החמישים, הניסוח "תספרו חמשים יום" מדויק יותר; וכך גם לשון הספירה: "היום שני ימים" — שלמות שהולכת וגדלה — ולא "יום שני".

וכנ"ל, ואין זה סותר למי"ש במ"א ששער החמשים אין בנו כח להמשיך אלא שנמשך ממילא בחג השבועות כו'.

כפי שהוזכר לעיל. ואין בכך סתירה למה שנכתב במקום אחר, שאין ביכולתנו להמשיך את שער החמישים, אלא הוא נמשך מאליו בחג השבועות וכו'.

אין הכרח שהדברים סותרים את ההסבר האחר, שלפיו איננו יכולים להמשיך את שער החמישים והוא מגיע מאליו בחג השבועות. כדי ליישב בין הדברים, אדמו"ר הזקן מביא תחילה מאמר של חז"ל.

ויש להקדים מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ק [סוף פרק קמא] דסוטה ע"פ ולא ידע איש את קבורתו לאותם שעמדו למעלה נדמה להם למטה ולאותם שעמדו למטה נדמה להם למעלה.⁹⁸ וביאר זה המגיד⁹⁹ נ"ע [נשמתו עדן].

ויש להקדים את דברי חז"ל בסוף הפרק הראשון של מסכת סוטה, על הפסוק "ואיש לא ידע את קבורתו": לאלה שעמדו למעלה נדמה היה שהוא למטה, ולאלה שעמדו למטה נדמה היה שהוא למעלה. והמגיד, נשמתו עדן, ביאר זאת.

הגמרא מספרת שמחפשי קברו של משה ראו אותו למטה כשעמדו למעלה, ולמעלה כשעמדו למטה, וכך התקיים "ואיש לא ידע את קבורתו". המגיד, רבו של אדמו"ר הזקן, ביאר זאת.

כי הנה מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] השיג בחייו מ"ט שע"ב אבל שער החמשים לא אתייהב למשה כמ"ש בגמ' [בגמרא] ובתיקונים (סוף תיקון כ"ב)¹⁰⁰ וגדולים צדיקים במיתתם¹⁰¹ יותר מבחייהם שאז השיג שער החמשים

משה רכנו השיג בחייו את מ"ט שערי בינה, אבל השער החמישים "לא ניתן למשה", כפי שנאמר בגמרא ובתיקונים (סוף תיקון כ"ב); ו"גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם", שכן אז השיג את שער החמישים.

בחייו השיג משה ארבעים ותשעה מתוך חמישים שערי הבינה; השער החמישים לא ניתן לו. אבל הצדיקים גדולים יותר לאחר הסתלקותם, ובשעת הסתלקותו השיג משה את השער החמישים.

וזהו ענין ולא ידע איש את קבורתו¹⁰² וכמ"ש בזהר פ' יתרו (דפ"ט ע"א)¹⁰³ מה ע"ק [עתיקא קדישא] טמירא מכל טמירין¹⁰⁴ כו' ע"ש.

וזהו ענין "ואיש לא ידע את קבורתו", וכפי שנאמר בזהר, פרשת יתרו (דף פ"ט ע"א): "כמו שעתיקא קדישא נסתר מכל הנסתרים וכו'; עיינו שם.

לכן אי אפשר לדעת היכן נקבר: קבורתו קשורה לשער החמישים. הוזהר מדמה הסתר זה להסתרו של עתיקא קדישא, הנסתר מכול.

אמנם פ"י לעליונים נדמה להם למטה כו' היינו כי שער החמשים דבינה הוא הממוצע בין חכמה לבינה אולם פירוש הדברים "לא לה שלמעלה נדמה שהוא למטה" וכו' הוא ששער החמישים של בינה הוא הממוצע בין חכמה לבינה;

לפי הסבר המגיד, שער החמישים של בינה עומד בין חכמה לבינה.

כי חכמה היא בחי' אין ובינה נק' יש והממוצע ביניהם המחברם הוא שער החמשים ולכן לעליונים היינו לגבי בחי' אין ממש נדמה למטה

שכן חכמה היא בחינת אין, ובינה נקראת יש; והממוצע ביניהן, המחבר אותן, הוא שער החמשים. לכן "לא לה" שלמעלה" — כלומר, ביחס לבחינת אין ממש — נדמה שהוא למטה;

חכמה היא אין — מעבר להגדרה — ואילו בינה היא יש, דבר שניתן לתפיסה ולהגדרה. שער החמשים מחבר ביניהן, ולכן מנקודת המבט של אין הוא נראה נמוך יותר.

כי השער החמשים כיון שהוא הממוצע בין אין ליש א"כ הוא למטה מבחי' אין ולגבי תחתונים בחי' יש והשגה נדמה שהוא למעלה דהיינו שהוא בחי' אין ממש.^{105, 106}

שכן מאחר ששער החמשים הוא הממוצע בין אין ליש, הוא נמצא למטה מבחינת אין; ואילו ביחס לתחתונים, מבחינת יש והשגה, הוא נדמה למעלה, כלומר, שהוא בחינת אין ממש.

מכיוון שהוא נמצא בין אין ליש, מנקודת המבט שלמעלה הוא נראה למטה מבחינת אין; ואילו מנקודת המבט שלמטה, של יש והשגה, הוא נראה כאין ממש. זהו פשר מראה הקבר: מלמעלה הוא נראה למטה, ומלמטה — למעלה.

22 ועכ"פ [ועל כל פנים] לפ"ז [לפי זה] מבואר ששער החמשים הוא בחי' ממוצע בין אין ויש, וכן לפמ"ש [לפי מה

שכתוב] בת"ז [בתיקוני זוהר] ובע"ח [ובעץ חיים] שם דשער החמשים הוא כתר עליון הרי נודע ג"כ דהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שמ"א פ"ג [פרק ג'])

על כל פנים, לפי זה מוסבר ששער החמשים הוא בחינה של ממוצע בין אין ליש. וכן, לפי מה שכתוב בתיקוני זוהר ובעץ חיים שם, ששער החמשים הוא כתר עליון, ידוע גם שכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים, כפי שכתוב בעץ חיים (שער מ"א, פרק ג').

כלומר, שער החמשים הוא מדרגת ביניים בין אין ליש. תיקוני זוהר ועץ חיים מכנים אותו גם כתר עליון, וידוע שכתר הוא הממוצע בין המאציל — ה' עצמו — לבין הנאצלים, הספירות.

ועמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפי' ציצית בפ"י היש הוי' בקרבנו אם אין¹⁰⁷ (וע' באדר"ז [באדרא זוטא] דף רפ"ח ע"ב).

ועיינו במה שכתוב בביאור על הפסוק "אני הוי' אלקיכם" שבפרשת ציצית, בביאור הפסוק "היש הוי' בקרבנו אם אין" (ועיינו באדרא זוטא, דף רפ"ח ע"ב).

אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו, במאמר על פרשת ציצית, לפסוק "היש הוי' בקרבנו אם אין", וכן לאדרא זוטא, להרחבה בעניין כתר כממוצע.

והנה מבואר בע"ח [בעץ חיים] שם שהממוצע כלול מבי הבחינות שהוא ממוצע ביניהם דהיינו שיש בכתר בי בחי' הבחי' הא' הוא בחי' תחתונ שובמאציל והבחי' הבי' הוא שרש כל הנאצלים דהיינו שכולל כולם כאחד כו'.

והנה מוסבר בעץ חיים שם שהממוצע מורכב משתי הבחינות שביניהן הוא ממוצע; כלומר, בכתר יש שתי בחינות. הבחינה הראשונה היא הבחינה התחתונה שבמאציל, והבחינה השנייה היא השורש של כל הנאצלים, כלומר, הוא כולל את כולם כאחד וכו'.

כפי שמוסבר בעץ חיים, ממוצע כולל את שני הצדדים שהוא מחבר. לכן יש בכתר שתי בחינות: המדרגה התחתונה של המאציל, והשורש של כל הנאצלים, הכולל את כולם כאחד.

23 ועדיין ג"כ בכל בחי' כתר יש בי בחי' אלו כמו בכתר דז"א שנעשה מת"ת [מתפארת] דאימא יש ג"כ בי בחי' וכך גם בכל בחינה של כתר יש שני היבטים אלה. למשל, בכתר של ז"א, שנוצר מתפארת של אימא, יש גם שני היבטים.

בכל כתר יש שני היבטים אלה. למשל, הכתר של ז"א נוצר מתפארת של אימא, שהיא המכנה של בינה.

אלו הא' הוא נקי' בחי' תחתונה שבעליון הבי' נקי' שרש וראש התחתון וזהו ענין ג' שלישים שיש בת"ת [בתפארת] דאימא כו' וע' במ"ח בתחלתו מענין זה.

הראשון נקרא "הבחינה התחתונה שבעליון", והשני נקרא "השורש והראש של התחתון". זהו ענין שלושת השלישים שבתפארת של אימא וכו'. ראו גם את משנת חסידים בתחילתה, בענין זה.

ההיבט הראשון נקרא "הבחינה התחתונה שבעליון", והשני נקרא "השורש והראש של התחתון". משום כך מתוארת תפארת של אימא כבעלת שלושה שלישים; משנת חסידים דנה בכך בתחילתה.

24 וכך ג"כ בענין שער החמשים שהוא הממוצע בין מ"ט שערי בינה. ובין מה שלמעלה מהבינה.

כך גם בענין השער החמישים, שהוא הממוצע בין ארבעים ותשעת שערי בינה ובין מה שלמעלה מבינה.

גם השער החמישים מתווך בין ארבעים ותשעת שערי בינה לבין מה שלמעלה מבינה.

וכמבואר שבו ועל ידו יתייחדו המ"ט שערי [שערים] במאצילן ב"ה שהוא גילוי אנכי מי שאנכי א"כ יש בו בי' הבחי' היינו הבחי' תחתונה שבו הוא הכולל כל המ"ט שערים כא' [כאחד].

וכפי שמבואר, בו ועל ידו מתייחדים ארבעים ותשעת השערים עם מאצילם, ברוך הוא, והוא גילוי "אנכי מי שאנכי". אם כן, יש בו שתי בחינות: הבחינה התחתונה שבו היא זו הכוללת את כל ארבעים ותשעת השערים כאחד,

באמצעות מתייחדים ארבעים ותשעת השערים עם מאצילם, וזהו גילוי "אנכי מי שאנכי". לכן יש בו שתי בחינות, והבחינה התחתונה כוללת את כל ארבעים ותשעת השערים כאחד.

כענין מ"ש בע"ח [בעץ חיים] דהבחי' שבכתר הנקי שורש הנאצלים יש בו שרש כל הי"ס [הי' ספירות] בהעלם ודקות גדול שא"א לנאצל להיות יותר דקות ממנו.

בדומה למה שכתוב בעץ חיים, שבחינה שבכתר, הנקראת שורש הנאצלים, יש בה שורש של כל עשר הספירות בהעלם ובעדינות גדולה כל כך, עד שאין נאצל יכול להיות עדין ממנה,

זה מקביל למה שכתוב בעץ חיים על הבחינה שבכתר הנקראת "שורש הנאצלים": שורש כל עשר הספירות מצוי בה בהעלם ובעדינות כזאת, ששום נאצל אינו יכול להיות עדין ממנה.

25 ולמעלה מעלה ממהות המ"ט שערים שנמשכו אח"כ ממנו שהוא כענין המשכת הע"ס [העשר ספירות]

משורש הנאצלים, אמנם הבחי' העליונה שבשער החמשים דבינה אין שיך לומר בו

והוא נעלה הרבה, הרבה מעבר למהותם של ארבעים ותשעת השערים שנמשכו ממנו לאחר מכן, בדומה להמשכת עשר הספירות משורש הנאצלים. אולם על הבחינה העליונה שבשער החמשים של בינה אי אפשר לומר

אותו שורש נעלה בהרבה מארבעים ותשעת השערים שנמשכים ממנו לאחר מכן, כשם שעשר הספירות נמשכות משורש הנאצלים. אבל אי אפשר אפילו לכנות את הבחינה העליונה של השער החמשים שורש שלהם.

שהוא שרש המ"ט שערים כי הוא למעלה לגמרי מגדר שערי בינה כי אינו בגדר הבנה והשגה.

שהוא שורש ארבעים ותשעת השערים, שכן הוא נעלה לחלוטין מגדר שערי בינה, ואינו בגדר הבנה והשגה.

הוא נמצא לגמרי מעבר לשערי בינה, מעבר להבנה ולהשגה בכלל.

26 וזהו ענין שיש בכתר בחי' תחתונה שבמאציל דלית מחשבה תפיסא ביה כלל הוא בחי' אנכי מי שאנכי,

וזהו העניין שבכתר יש בחינה תחתונה שבמאציל, שאין מחשבה יכולה לתפוס בה כלל: זו הבחינה של "אנכי מי שאנכי".

בחינה זו מקבילה ל"בחינה התחתונה שבמאציל" שבכתר, שאין מחשבה יכולה לתפוס בה כלל: "אנכי מי שאנכי".

ומעתה יבואר ג"כ הא דלפעמים נזכר ששער החמשים אין בנו כח להמשיך כלל אלא שנמשך מאליו וממילא בחג השבועות.

ומעתה יובן גם מדוע נאמר לפעמים שאין לנו כוח להמשיך כלל את שער החמשים, אלא הוא נמשך מאליו וממילא בחג השבועות.

הדבר מסביר את האמירה האחרת, שאין אנו יכולים להמשיך כלל את שער החמשים, והוא נמשך מאליו בחג השבועות: אמירה זו מתייחסת לבחינה העליונה שבו.

27 וכאן נתבאר דספירת העומר הוא המשכת בחי' ומדרגת שער החמשים כו' והיינו כמשנ"ת [כמו שנתבאר]

במ"א בענין פי' קדושת למעלה

וכאן הוסבר שספירת העומר היא המשכת הבחינה והמדרגה של שער החמשים וכו'. זהו כפי שהוסבר במקום אחר בענין פירוש "קדושת למעלה"

כאן, לעומת זאת, נאמר שהספירה ממשיכה את שער החמשים. שני הדברים מתיישבים זה עם זה, כפי שהוסבר במקום אחר לגבי המדרש "קדושת למעלה מקדושתכם".

מקדושתכם¹⁰⁸ שמה שיש בכחנו להמשיך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בקיום המצות זהו מבחי' התחתונה שבכתר הנק' שורש הנאצלים וזהו ענין קדושתכם אשר קדשנו במצותיו,

מקדושתכם: מה שבכחנו להמשיך באמצעות אתערותא דלתתא, על ידי קיום המצוות, הוא מן הבחינה התחתונה של כתר, הנקראת שורש הנאצלים. זהו ענין "קדושתכם" — "אשר קידשנו במצוותיו".

מה שביכולתנו להמשיך באמצעות עבודתנו, קיום המצוות, בא מן הבחינה התחתונה של כתר, שורש הנאצלים. זוהי "קדושתכם" — הקדושה של "אשר קידשנו במצוותיו".

אבל הבחי' שבכתר שהוא בחי' תחתונה שבמאציל זה א"א לנו להמשיך וזהו ענין קדושת למעלה מקדושתכם כלומר שזה נמשך אח"כ מלמעלה בתורת מתנה כו'

אבל את הבחינה שבכתר שהיא הבחינה התחתונה של המאציל, אין ביכולתנו להמשיך. זהו ענין "קדושת למעלה מקדושתכם": כלומר, היא נמשכת לאחר מכן מלמעלה, בתורת מתנה וכו'.

את הבחינה שהיא המדרגה התחתונה של המאציל אין ביכולתנו להמשיך; היא נמשכת לאחר מכן מלמעלה, כמתנה. זוהי "קדושת למעלה מקדושתכם".

ואפשר שעד"ז ג"כ יש לפרש מה שאומרים בשבת ויו"ט [ויום טוב] קדשנו במצותיך אע"פ [אף על פי] שאומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו כו'.

ואפשר שבדרך זו אפשר להסביר גם את מה שאנו אומרים בשבת וביום טוב: "קדשנו במצותיך", אף שאנו אומרים "אשר קידשנו במצוותיו", כלומר, שהוא כבר קידש אותנו וכו'.

ייתכן שזו הסיבה, מציע אדמו"ר הזקן, לכך שבשבת וביום טוב אנו מתפללים "קדשנו במצותיך", אף שכבר אמרנו "אשר קידשנו במצוותיו": הבקשה היא לקדושה העליונה, הנמשכת כמתנה.

28 וכמ"כ [וכמו כן] **בענין ספה"ע** [ספירת העומר] **וחג השבועות, דאף לפמ"ש** [לפי מה שכתוב] **כאן דאפשר שע"י ספירת העומר אנו ממשיכים ג"כ גם מבחי' שער החמשים אכן זהו רק הבחינה תחתונה שבו היינו הבחי' שבו הכולל המ"ט שערים**

כך גם בעניין ספירת העומר וחג השבועות: גם לפי מה שנכתב כאן, שעל ידי ספירת העומר אפשר להמשיך גם מבחינת שער החמישים, הרי זו רק הבחינה התחתונה שבו, כלומר הבחינה שבו הכוללת את ארבעים ותשעת השערים;

הדבר נכון גם לספירה ולחג השבועות. אם הספירה אכן ממשיכה משער החמישים, היא ממשיכה רק את הבחינה התחתונה שלו, הכוללת את ארבעים ותשעת השערים.

וזה ממשיכים מעט מעט בימי ספה"ע [ספירת העומר] **וזהו ענין היום שני ימים היום שלשה ימים כו', ואת הבחינה הזאת ממשיכים מעט מעט בימי ספירת העומר, וזהו עניין "היום שני ימים", "היום שלושה ימים" וכן הלאה.**

את הבחינה הזאת ממשיכים מעט מעט במהלך ימי הספירה, ולכן אומרים "היום שני ימים", "היום שלושה ימים".

אבל הבחי' העליונה שבו שלמעלה משרש המ"ט שערים זה אין בכחנו להמשיך כלל אלא שלאחר שסופרין וממשיכין הבחינה הכוללת המ"ט שערים

אבל את הבחינה העליונה שבו, שלמעלה משורש ארבעים ותשעת השערים, אין בכוחנו להמשיך כלל; אלא לאחר שסופרים וממשיכים את הבחינה הכוללת את ארבעים ותשעת השערים,

את הבחינה העליונה, שלמעלה משורש ארבעים ותשעת השערים, איננו יכולים להמשיך כלל.

וזהו ענין היום מ"ט ימים כו' אזי ממילא ומאיליו מתגלה אח"כ בחג השבועות הבחינה העליונה שבו כו' וזהו עניין "היום ארבעים ותשעה ימים" וכן הלאה: אזי, ממילא ומעצמו, מתגלה לאחר מכן בחג השבועות הבחינה העליונה שבו וכן הלאה,

אך לאחר שסופרים "היום ארבעים ותשעה ימים" וממשיכים את הבחינה הכוללת את כל ארבעים ותשעת השערים, הבחינה העליונה מתגלה מעצמה בחג השבועות.

שהוא ענין התגלות בחינה תחתונה שבמאציל. אמנם להבין איך שייך לומר דשער החמשים הוא הממוצע בין חכמה לבינה.

וזהו עניין גילוי הבחינה התחתונה שבמאציל. אולם יש להבין כיצד אפשר לומר ששער החמישים הוא הממוצע בין חכמה לבינה,

וזהי התגלות הבחינה התחתונה של המאציל. כעת עולה השאלה: כיצד אפשר לומר ששער החמישים הוא הממוצע בין חכמה לבינה?

29 ולעליונים דהיינו לגבי חכמה עילאה נדמה שהוא למטה. והלא בתיקונים וע"ח [ועץ חיים] אומר דשער החמשים הוא כתר עליון.

ולאלה שלמעלה, כלומר ביחס לחכמה עילאה, הוא נראה למטה. אך האם אין התיקונים ועץ חיים אומרים ששער החמשים הוא כתר עליון?

איך ייתכן שהוא נראה "למטה" ביחס לחכמה עילאה, אם התיקונים ועץ חיים מכנים את שער החמשים כתר עליון, הנמצא למעלה מחכמה?

אך כי בלא"ה [בלאו הכי] צ"ל איך שייך לומר שהוא כתר עליון וגם הוא שער הנ' דבינה.

אך בכל מקרה, גם בלי קשר לכך, צריך להבין איך אפשר לומר שהוא כתר עליון וגם שער החמשים של בינה.

גם בלי קשר לכך, איך ייתכן שאותה בחינה תהיה גם כתר עליון וגם שער של בינה? הפסקה הבאה עוסקת בשאלה זו.

קטע 7 • 301

כתר ובינה; משעורה לחיטה

30 ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] בפ' בראשית שם ובפ' פנחס דרנ"ג משמע דמ"ש שהוא כתר עליון¹⁰⁹ ר"ל [רוצה לומר] כתר דז"א שנמשך לו מבחי' שער הנ' דבינה ממש.

ומדברי הרמ"ז על פרשת בראשית שם ועל פרשת פנחס, דף רנ"ג, משתמע שמה שנאמר שהוא כתר עליון פירושו כתר של ז"א, הנמשך אליו מבחינת שער החמשים של בינה עצמה.

תשובה ראשונה מובאת בשם הרמ"ז: כשבתיקונים מכונה השער החמשים "כתר עליון", הכוונה לכתר של ז"א, שז"א מקבל משער החמשים של בינה עצמה.

וא"כ לפ"ז [לפי זה] שייך ג"כ לומר ששער זה החמשים הוא ממוצע בין חו"ב [חכמה ובינה]. אמנם גם לפי פשט לשון התיקונים דר"ל [דרוצה לומר] כתר עליון ממש עכ"ז [עם כל זה] יתכן לומר

ואם כן, לפי זה אפשר לומר גם ששער החמשים הזה הוא ממוצע בין חכמה לבינה. אולם גם לפי המשמעות הפשוטה של לשון התיקונים, שהכוונה לכתר עליון ממש, עדיין אפשר לומר

לפי פירוש זה, השער החמשים יכול אכן להיות ממוצע בין חכמה לבינה. אך גם אם התיקונים מתכוונים לכתר עליון כפשוטו, יש דרך נוספת להסביר זאת.

שהוא ממוצע בין חכמה שהיא בחי' אין לבחי' בינה ע"פ מ"ש בספר עמק המלך שער ט' דבחי' אין הוא חכמה

שהוא ממוצע בין חכמה, שהיא בחינת אין, לבין בחינת בינה, על פי מה שכתוב בספר עמק המלך, שער ט', שבחינת אין היא חכמה

בספר עמק המלך מבואר שבחינת אין היא חכמה.

והוא למעלה מבחי' אריך שהיא בחי' בינה כו' וכן הוא בביאור האדרא מהאריז"ל [מהארי' זכרוננו לברכה] גבי ההוא ארחא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא.¹¹⁰

והיא למעלה מבחינת אריך, שהיא בחינת בינה וכו'. וכך הוא גם בביאור האידרא של האריז"ל, על "ההוא ארחא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא".

בחינת אין זו למעלה מאריך אנפין, שהוא בחינת בינה ביחס אליה. גם בפירוש האריז"ל לאידרא נאמר כך, בעניין הפסוק על הדרך הנפרשת לתרי"ג דרכי התורה.

(באדרא דקכ"ט א') וז"ל [וזה לשונן] ודע שגלגלתא זאת המקיף את המוח הוא בינה שהוא היכל לחכמה כו'.

(באידרא, דף קכ"ט ע"א), וזו לשוננו: "ודע שגלגלתא זאת המקיף את המוח הוא בינה שהוא היכל לחכמה" וכו'.

שם כותב האריז"ל שהגלגלתא המקיפה את המוח היא בינה, שהיא היכל לחכמה.

א"כ שפיר י"ל [יש לומר] דשער החמשים דבינה הוא הממוצע בין אין לבחי' בינה ועמ"ש עוד בענין אין בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו.

אם כן, שפיר אפשר לומר ששער החמשים של בינה הוא הממוצע בין אין לבין בחינת בינה. ועיין עוד בעניין אין בביאור על הפסוק "את שבתותי תשמרו".

לפי זה, כתר עליון, אריך אנפין, הוא עצמו בחינת "בינה" ביחס לאין שלמעלה ממנו, ולכן השער החמשים יכול להיות ממוצע בין אין לבינה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על "את שבתותי תשמרו" להרחבה בעניין אין.

(עוד יש לתרץ מ"ש בתיקונים דכתר עליון איהו שלימו דחמשים שערי בינה¹¹¹ והוא ע"פ משנ"ת [מה שנתבאר] בפי' לך לך שהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא וזהו ענין ה' שנתוסף לאברהם להיות מאב רם שהוא ח"ע [חכמה עילאה] אברהם כו' וקרוב לזה תירץ בפרדס שם פ"ז [פרק ז']).

(אפשר ליישב עוד את מה שנאמר בתיקונים, שכתר עליון הוא שלמותם של חמשים שערי בינה, על פי המבואר בפרשת לך לך, שהתגלות עתיק היא דוקא בבינה; וזהו ענין הה"א שנוספה לאברהם, כדי שמאברהם, שהוא חכמה עילאה, נעשה אברהם וכו'. תירוץ קרוב לזה מובא בפרדס שם, פרק ז').

תשובה נוספת: התיקונים מכנים את כתר עליון "שלמותם של חמשים שערי בינה" משום שכפי שהוסבר בפרשת לך לך, עתיק מתגלה דוקא בבינה. זהו ענין הה"א שנוספה לשמו של אברהם: מאברהם, שהוא חכמה עילאה, נעשה אברהם. הפרדס מביא תירוץ דומה.

והנה ע"פ משנ"ת [מה שנתבאר] בשם המגיד נ"ע [נשמתו עדן] דשער החמשים הוא הממוצע בין בינה שהיא בחי' יש לחכמה שהיא בחי' אין, יובן ענין ספה"ע [ספירת העומר] שהוא מקציר שעורים עד קציר חטים.

והנה, על פי המבואר בשם המגיד נ"ע, ששער החמשים הוא הממוצע בין בינה, שהיא בחינת יש, לבין חכמה, שהיא בחינת אין, יובן ענין ספירת העומר, שהיא מקציר שעורים עד קציר חטים.

כעת מתבאר על פי דברי המגיד ששער החמשים מגשר בין בינה, בחינת יש, לחכמה, בחינת אין, מדוע סופרים את העומר מקציר השעורים בפסח ועד קציר החטים בשבועות.

כי הנה ענין שעורה שעור ה' שהוא ענין השגת הנפש לכל חד לפום שיעורא דיליה הנה שורש המשכה זו מבחי' בינה.

ענין השעורה — "שיעור ה'", כלומר השגת הנפש, "כל אחד לפי שיעורו" — שורש המשכה זו הוא מבחינת בינה.

השעורה, "שיעור ה'", היא השגת הנפש, כל אחד לפי יכולתו, ושורשה בבינה.

אבל חטה שהוא ענין המשכת הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג ומובן זהו בחי' חכמה וכמבואר במ"א (בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו) ענין מוחין דאבא שהוא למעלה מעלה ממוחין דאימא.

אבל החיטה, שהיא המשכת הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג והמובן, היא מבחינת חכמה. וכמבואר במקום אחר, במאמר המתחיל "להבין מה שכתוב בהגדה מצה זו", ענין מוחין דאבא, שהם למעלה לאין ערוך ממוחין דאימא.

החיטה ממשיכה את הדעת הנעלם, שלמעלה מן הדעת המובן, וזו בחינת חכמה: מוחין דאבא, שלמעלה לאין ערוך ממוחין דאימא, כפי שמבואר במאמר על "מצה זו" שבהגדה.

והממוצע ביניהם הוא שער החמשים דבינה וזהו ענין ספירת העומר שהוא המשכת שער החמשים לבחי' שעורה כו' ע"ד הנ"ל.

והממוצע ביניהם הוא שער החמשים של בינה. וזהו ענין ספירת העומר, שהיא המשכת שער החמשים לבחינת השעורה וכו', על דרך האמור לעיל.

שער החמשים של בינה הוא הגשר ביניהם, וספירת העומר ממשיכה אותו לבחינת השעורה, כפי שהוסבר לעיל.

והנה ע"פ האמור שבספה"ע [שבספירת העומר] ממשיכים ג"כ משער החמשים והמשכה זו היא למ"ט שערי בינה ממש לקשרם ולחברם לשער החמשים הממוצע כו'. עפ"י [על פי זה] י"ל [יש לומר] דזהו ענין מ"ט תיבות שבמזמור אלקים יחננו¹¹² ומ"ט אותיות שבפסוק ישמחו.¹¹³

והנה, על פי האמור, בספירת העומר ממשיכים גם משער החמשים, והמשכה זו היא אל מ"ט שערי בינה עצמם, כדי לקשור ולחבר אותם לשער החמשים, שהוא הממוצע וכו'. לפי זה אפשר לומר שזהו ענין מ"ט התיבות שבמזמור "אלקים יחננו" ומ"ט האותיות שבפסוק "ישמחו".

מאחר שספירת העומר ממשיכה משער החמשים אל מ"ט השערים עצמם, וקושרת אותם אליו, ייתכן שזהו הטעם שבמזמור ס"ז, "אלקים יחננו", יש מ"ט תיבות, ובפסוק "ישמחו" יש מ"ט אותיות.

היינו שרומזים למ"ט שערי בינה ולמ"ט בחי' אלו הכלולים בשער החמישים שממשיכים ע"י ספה"ע [ספירת העומר] ממ"ט בחי' שבשער הנ' אל מ"ט שע"ב כדי להעלותן למקורן ושרשן ולייחדן במאצילן ב"ה כלומר, הם רומזים למ"ט שערי בינה ולמ"ט הבחינות הכלולות בשער החמישים, שאותן ממשיכים באמצעות ספירת העומר — ממ"ט הבחינות שבשער החמישים אל מ"ט שערי בינה — כדי להעלותם למקורם ולשורשם ולייחדם במאצילם, ברוך הוא.

הם רומזים למ"ט שערי בינה ולמ"ט הבחינות שבשער החמישים, שספירת העומר ממשיכה אליהם; כך השערים עולים למקורם ומתייחדים במאצילם.

(בספר ע"ה ש"ז פ"ה איתא דחטה הוא בחכמה דעולם התהו ושעורה בבינה. ומחור"ב [ומחכמה ובינה] הנז' [הנזכר] נעשה אח"כ בעולם התיקון בחי' אין ואריך אנפין כו'):

(בספר עמק המלך, שער ז, פרק ה, נאמר שהחיטה היא בחכמה של עולם התהו, והשעורה בבינה. מן החכמה והבינה האלה נעשו לאחר מכן, בעולם התיקון, בחינת אין ואריך אנפין וכו').

עמק המלך מציב בדומה לכך את החיטה בחכמה של עולם התהו ואת השעורה בבינה שבו; מהן נוצרו בעולם התיקון בחינת אין ואריך אנפין.

בעבודה

הספירה צריכה להיות מלמטה למעלה, מעט מעט: בכל יום עבודתו האישית של האדם, באמצעות המצוות, ממשיכה את "קדושתכם"; וכשהוא עשה את חלקו, הקדושה העליונה מתגלה כמתנה, כשבא חג השבועות והיום החמישים מגיע מאליו. הארת פני ה' תלויה כיום באתערותא דלתתא: עבודה בשמחה ובטוב לכב מעוררת שמחה למעלה. ורחמי האדם על נפשו שלו, על ריחוקה מהקב"ה, הם עצבות שמביאה תועלת.

שאלות לשיחה

1. מדוע המלאכים ניזונים מ"שעורה" — המשכה מדודה מחמשת מוצאות הפה — ואילו ישראל מקבלים בחג השבועות "חיטה" המגלה דעת שלמעלה מהשגה?
2. כיצד ממחיש ילד קטן הקורא "אבא" את הדעת הנעלמת המתגלה באמצעות חיתת חג השבועות?
3. מדוע אנו סופרים "היום שני ימים" ולא "יום שני", וכיצד הדבר מתאים לרעיון שכל יום ממשיך את אותו אור, ההולך ומתגבר?
4. כיצד ביאורו של המגיד על קברו הנעלם של משה מראה ששער החמישים עומד בין אין ליש?
5. מה ההבדל בין "קדושתכם", שאנו ממשיכים באמצעות המצוות, לבין "קדושתי", שבאה כמתנה, וכיצד הדבר מיישב את שתי ההבנות של "תספרו חמישים יום"?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 וספרתם לכם

הפסוק מצווה לספור שבעה שבועות מלאים מיום הבאת קרבן העומר. המאמר שביאור זה מסביר בנוי על מילים אלה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחָרֶת הַשָּׁבֹט מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שְׁבַע שָׁבוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

2

הנביא אומר שישאל ילכו בעקבות ה', השואג כאריה. כאן האריה שבפסוק מתפרש כפני האריה שבמרכבה — המלאכים שעבודתם היא אהבה.

Hosea 11:10 הושע י"א:י

אַחֲרֵי ה' יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג כִּי־הוּא יִשְׁאַג וְיִחַרְדּוּ בָנָיו מִיָּם:

They shall walk after the L-RD, Who shall roar like a lion; For He shall roar, And the children shall come trembling from the west

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

3

כי מלאך נקי שליח . . ותקרא שם ה'

באגרת הקודש 25 מצוין שלח שליחים רבים, ומוסבר שהשכינה "מדברת מתוך גרונו של משה", ושנבאיים התלכש הקול והדיבור העליונים בקול ובדיבור שלהם עצמם. הדברים מובאים להשוואה עם המלאך המדבר בשם ה'.

הערת קה"ת

להעיר מאגדה"ק ס"י כה. קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח.

4 ותקרא שם ה' הדובר אלי

הגר מכנה את המלאך שדיבר אליה בשם ה'. אדמו"ר הזקן מביא זאת כהוכחה לכך שמלאך, כשליח, נקרא בשם המשלח אותו.

Genesis 16:13 בראשית ט"ז:יג

וַתִּקְרָא שֵׁם־ה' הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אֵתָּה אֵל רָאִי כִּי אֶמְרָה הָגֵם הָלֵם רְאִיתִי אַחֲרֵי רְאִי:

And she called the name of the L-RD that spoke unto her, Thou art a G-d of seeing; for she said: 'Have I even here?'"seen Him that seeth Me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית טז, יג.

5 שוב אשוב אליך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם יח, י.

6 שוב אשוב אליך

המלאך שביקר את אברהם מבטיח: "שוב אשוב אליך", ומדבר בגוף ראשון כפי שה' היה מדבר. הדבר מלמד שהמלאך מדבר באמצעות האור האלוקי המתלבש בו.

Genesis 18:10 בראשית י"ח:י

וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַתָּה וְהִנֵּה־כֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתְּךָ וְשָׂרָה שִׁמְעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו:

And He said: 'I will certainly return unto thee when the season cometh round; and, lo, Sarah thy wife shall have a son.'

—And Sarah heard in the tent door, which was behind him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 ע"י האור המתלבש בהם שהוא אלהות (כמ"ש בפרדס שכ"ד פ"א)

בפרק זה העוסק במלאכים, הפרדס מלמד שהם כגוף, ואילו האור השופע עליהם הוא העיקר; פעולותיהם נמדדות לפי האור המתלבש בהם. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי להסביר כיצד מלאך יכול לדבר על עצמו בלשון אלוקית.

Pardes Rimmonim 24:15-16 פרדס רמונים כ"ד:ט"ו-ט"ז

הרמב"ם ע"ה האמין היות ענין מראה המלאכים אל אע"ה וכיוצא בהם שהיה במראה הנבואה. וזה מפני שהאמין שהם דקים תכלית הדקות רוחניים בלתי מתגשמים ועל זה הוקשה לו רבויים. ותיירץ שהם מתרבים בדרך עלה ועלול כמו שפי' בס"ד בשער סדר עמידתן בפרק ו'. ולזה הבאים אחריהם הקשו לדעתו שאם כן חוייב שלא יהיו המלאכים כ"א י' נאצלים מאחד לאי מאחר שאין הפרדס אלא מעילה לעלול. ומדרגתם הם י', חיו"ת אופנים אראלים חשמלים שרפים מלאכים אלדי' בני אלהים כרובי' אישים. והנה נודע היותן יותר ויותר. ונדחקו בכמה עניינים לישב ענין זה ...

Pardes Rimonim (Public Domain)

פסוקה 4

8 היש מספר לגדודיו

בן לווייתו של איוב שואל אם אפשר למנות את צבאותיו של ה'. אדמו"ר הזקן קושר את היותם לאין מספר להתכללותם האינסופית של הספירות זו בזו, שמהן נובעים המלאכים.

Job 25:3 איוב כ"ה:ג

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לַגְּדֻדָּיו וְעֶלְמֵי לֹא־יָקוֹם אוֹרָהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כה, ג.

9 ורובא רבבות מלאכים מחנה מיכאל

הגמרא מעמתת בין "אלף אלפים" ישמוניה וריבו רבבן קדמוהי "קומון" לבין "היש מספר לגדודיו?", ומלמדת שהמספר הראשון הוא מניינו של

ראה לקמן שלח מא, א.

14 לבס כו'

נוסח של כתב־יד: בהערה נרשם שבנקודה זו הביאור שהוזכר לעיל מופיע בנוסח מקוצר של הדברים המתבארים כאן.

הערת קה"ת

בביאור הנ"ל כאן קיצור משנ"ת. [כ].

פסוקה 6

15 בכל עצב יהי מותר

בפסוק נאמר שבכל עצב יש רוח; החסידות מפרשת את "עצב" כעצבות. אדמו"ר הזקן משתמש בכך לתיאור העצבות שיש בה תועלת, שאדם חש לנוכח ריחוקו מה'.

Proverbs 14:23 משלי י"ד:כ"ג

בְּכָל־עֲצָב יִהְיֶה מוֹתֵר וּדְבַר־שִׁפְתַּיִם אֶחָד־לִמְחֶסֶר:

In all labour there is profit; But the talk of the lips tendeth only to penury

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יד, כג.

16 הרחמנות ג"כ מגדולת

הערת כתב יד: לפי ההערה, הנוסח הנכון הוא "[הרחמים] על הריחוק, כל כך (כ"כ), [הם] מגדולתו", ולא "גם הרחמים (ג"כ) נובעים מגדולתו". לפי נוסח זה, מודגש במפורש שרחמי המלאכים הם על המרחק העצום שבין הנברא לבורא.

הערת קה"ת

[הרחמנות] על הריחוק כ"כ מגדולת כצ"ל. [כ].

17 ואשא אתכם על כנפי נשרים

לפני מתן תורה מזכיר ה' לישראל שהוא נשא אותם על כנפי נשרים. אדמו"ר הזקן מפרש את הנשר כביטוי לרחמים, שהעלו את ישראל ממצרים אל ההתגלות בסיני.

Exodus 19:4 שמות י"ט:ד'

אַתֶּם רִאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־כְּנָפֵי נְשָׁרִים וְאָבֹא אֲתֶכֶם אֵלַי:

Ye have seen what I did unto the Egyptians, and how I bore you on eagles' wings, and brought you unto Myself.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 בחומר ובלבנים

המצרים המררו את חיי ישראל בעבודה קשה בחומר ובלבנים. הביטוי מתאר את המצב הירוד שממנו היה צורך להעלות את ישראל.

Exodus 1:14 שמות א':י"ד

וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעֲבֹדָה קָשָׁה וּבְלִבָּנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפֶרֶךְ:

And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 פ"ב דבר ה'

משה מזכיר שה' דיבר עם ישראל פנים אל פנים בהר. ההתגלות הישירה

גדוד אחד, ואילו צבאותיו הם למעלה מכל מספר. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על רכבות המלאכים שבמחנה מיכאל לבדו.

Chagigah 13b:12 חגיגה י"ג ב:י"ב

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: "אֵלֶּף אֱלֹפִין יִשְׁמְשׁוּנִיה וְרַבּוֹ רַבְּכֹן קְדָמוּהִי יְקוּמוּן", וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר: "הָיָשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדֵיהֶם! לֹא קָשִׁיָּא: כָּאֵן בְּזִמְנָא שְׂפִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָים, כָּאֵן בְּזִמְנָא שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָים, כְּכִיכּוֹל שְׁנַתְמַעְטָה פְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, ב.

פסוקה 5

10 ומזיעתן של חיות

הגמרא שואלת מניין בא נהר דינור, ומשיבה: "מזיעת החיות", והוא נשפך על ראשי הרשעים בגיהנום. אדמו"ר הזקן מסביר שהזיעה היא הפסולת של הגבורה של המלאכים.

Chagigah 13b:14 חגיגה י"ג ב:י"ד

מֵהֵיכָן נִפְיָק? מִזֵּיעָתָן שֶׁל חַיּוֹת. וּלְהֵיכָן שְׁפִידָה? אֲמַר רַב זוטְרָא בַר טוּבִיָּה אֲמַר רַב: עַל רֹאשׁ רִשְׁעִים בְּגִיהֵנוֹם, שְׁנֶאמַר: "הִנֵּה סַעֲרַת ה' חֲמָה יֵצֵאָה וְסַעַר מִתְחַלֵּל עַל רֹאשׁ רִשְׁעִים יְחוּל". וְרַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב אֲמַר: עַל אֲשֶׁר קוֹמְטוּ, שְׁנֶאמַר: "אֲשֶׁר קוֹמְטוּ וְלֹא עַת נִהָר יֵצֵק יסוּדֶם". תִּנְיָא, אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הַקָּסִיד: אֵלּוּ תִּשַׁע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וָאַרְבַּע דּוֹרוֹת שְׁקוּמְטוּ לְהִיכָרְאוֹת

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, ב.

11 הערת קה"ת מפנה לJeremiah 30:23 למילים האלה.

Jeremiah 30:23 ירמיהו ל:כ"ג

הִנֵּה סַעֲרַת ה' חֲמָה יֵצֵאָה סַעַר מִתְגּוֹרֵר עַל רֹאשׁ רִשְׁעִים יְחוּל:

Behold, a storm of the L-RD is gone forth in fury, A sweeping storm; it shall whirl upon the head of the wicked

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 על ראש רשעים יחול

הנביא מתאר את סערת חמתו של ה' המתערבלת על ראשו של הרשע; הגמרא מביאה את הפסוק הזה כמקור לכך שנהר דינור נשפך. כאן הוא מתאר את חרון אפם של המלאכים כלפי מי שעוברים על רצון ה'.

Jeremiah 23:19 ירמיהו כ"ג:י"ט

הִנֵּה סַעֲרַת ה' חֲמָה יֵצֵאָה וְסַעַר מִתְחַלֵּל עַל רֹאשׁ רִשְׁעִים יְחוּל:

Behold, a storm of the L-RD is gone forth in fury, Yea, a whirling storm; It shall whirl upon the head of the wicked

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"כג, יט.

13 פי' זיעתן

בפרשת שלח מסביר אדמו"ר הזקן את אותו עניין: הזיעה שממנה יוצא נהר דינור היא ארס ורוגז, הפסולת של המלאכים, שכן בכל עולם יש טוב ו"רע" — כלומר כעס וחזמה. הוא מיישם זאת על האדם, שעליו להפנות את הגבורות שבתוכו נגד הרע שבו, כדברי חז"ל: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע".

הערת קה"ת

הזאת היא אליה נשאו אותם כנפי הנשרים, כדי שיזכו לה.

Deuteronomy 5:4 דברים ה':ד'

פָּנִים בְּפָנִים דָּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

The L-RD spoke with you face to face in the mount out of the
—midst of the fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 בחכמה אתברירו

לשון הזהר שלפיה כל הדברים מתבררים באמצעות חכמה, כפי שמצוין בהערת קה"ת. כאן היא מסבירה מדוע ההברה החמישית, שבחיר, קשורה לחכמה ומבררת ומתאמת את ארבע האחרות.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב. וראה הע' כ"ק אדמו"ר בסה"מ ה'תש"א, ע' 79. וראה לעיל פ' ויקרא ד, א.

21 שלום כו

הערת כתב יד: ההערה מציינת שבביאור יש תוספת בנקודה זו, לאחר "עושה שלום" וכו'.

הערת קה"ת

בהביאור יש כאן תוס' [כ]. [ראה גם אוה"ת שבועות ע' ריב].

פסוקה 7

22 חכו ממתקים

האהוב וזכה לשבח: "חכו ממתקים". אדמו"ר הזקן מפרש את החיך כמקום שבו מתגלה המתקת הגבורות.

Song of Songs 5:16 שיר השירים ה':ט"ז

חֲכוּ מִמֶּתְקִים וְכֻלּוֹ מִתְּמָדִים זֶה דֹדִי וְזֶה רַעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלָּם:

His mouth is most sweet; Yea, he is altogether lovely. This is my beloved, and this is my friend, O daughters of
'Jerusalem

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, טז.

23 חיר אוכל יטעם

איוב אומר שהחיר טועם את המאכל. אדמו"ר הזקן מביא זאת ביחס לתפקידו הגשמי של החיר, שכנגדו בנפש עומדת בחינת חכמה.

Job 12:11 איוב י"ב:י"א

הֲלֹא־אֵזֶן מִלִּין תִּבְחַן וְחִיר אֵכֵל יִטְעֶם־לוֹ:

Doth not the ear try words, Even as the palate tasteth its
?food

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יב, א.

24 של — מוצאות

נוסח שבכתב יד: ההערה מציינת שבמקום זה יש בביאור חומר נוסף.

הערת קה"ת

כאן יש תוס' שם. [כ]. [ראה גם אוה"ת שבועות ע' ריב].

25 בזהר פ' שמיני דף ל"ט ע"ב

לפי ההערה, באור התורה על שבועות, עמוד 212, מופיעה הגהה במקום

זה, בהפניה לזהר על שמיני.

הערת קה"ת

באוה"ת שבועות ע' ריב יש כאן הג"ה. וראה בביאורו להצ"צ כרך-א ע' שיט.

26 חכלילי עינים

ברכת יעקב ליהודה: עיניו תהיינה אדומות ("חכלילי") מין. המאמר המצוטט מפרש "חכלילי" כ"כל חיר הטועם".

Genesis 49:12 בראשית מ"ט:י"ב

חֲכַלְיִלִי עֵינָיִם מִיָּין וְלִבּוֹ שָׁנָם מִחֶלֶב:

His eyes shall be red with wine, And his teeth white with
.milk

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 וע' בפע"ח בשער השופר פרק א' בענין גיכ"ק מהחיר שהוא החכמה

פרי עץ חיים עוסק באותיות גימ"ל, יו"ד, כ"ף וקו"ף, הנמצאות בחיר לצד הגרון, שהוא בחינת חכמה, ומורה להעביר דרכן את קול השופר כדי להכניע את הגבורות. הדברים תומכים בקשר שבין החיר, חכמה והמתקה.

Pri Etz Chaim, Gate of the Shofer פרי עץ חיים, שער השופר
א:כ'

ועתה נדבר בהוצאות הקול, בתחלה אנו מוציאים מן הגרון, אשר בו מתחברים בי שמות מ"ב, אי מן החכמה, ואי מן אמא. ושניהם כלולים בגרון דאמא, וב"פ מ"ב הם גימ' אחה"ע, ובזה נכפין הדינין. גם תכוין אל סוד גיכ"ק, שהוא החי"ך הסמוך לגרון, שהוא סוד החכמה, המזדווג עם אמא שהוא הגרון שבו אותיות אחה"ע. (א) והנה אותיות גיכ"ק אחה"ע עולין רי"ו, ותכוין אל סוד רי"ו זה, שהוא זוג או"א ע"י החיר והגרון, בסוד אכלו רעים:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

28 ויפח באפיו

ה' יצר את האדם ונפח בנחיריו נשמת חיים. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות כיצד הבל מלמעלה נעשה למטה נשמה ושכל.

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וַיִּצֹר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ בְּאַפּוֹ נֶשֶׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground,
and breathed into his nostrils the breath of life; and man be-
.came a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ז.

29 עשה את השמים ואת הארץ

בשישה ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. המילה "עשה" מתפרשת כפעולה — ההתפשטות החיצונית ביותר, בעולם העשיה.

Exodus 20:11 שמות כ':י"א

כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עָלֵינוּ בֵּרַךְ ה' אֶת־יוֹם הַשְּׁבִת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

for in six days the L-RD made heaven and earth, the sea,
and all that in them is, and rested on the seventh day;
wherefore the L-RD blessed the sabbath day, and hallowed
.it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, יא.

פסוקה 8

36 עומר התנופה

ספירת שבעת השבועות מתחילה ביום שבו מקריבים את העומר של התנופה. אדמו"ר הזקן מסביר מה פועלת התנופה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ופי' בזהר בלק קפ"ח ב' תנו פה תנו כבוד

ההפניה של הטקסט עצמו לזוהר על פרשת בלק, הדורש "תנופה" כ"תנו פה". כאן מוסבר שהתנופה היא עליית נוקבא אל מקורה.

Zohar, Balak 6:67-78 ספר הזוהר, בלק ו':ס"ז-ע"ח

פסוקה 9

38 אנכי מי שאנכי

ההערה מפנה את הקורא למקורות שנאספו שם, בעמוד 209, על הביטוי "אנכי: מי שאנכי".

הערת קה"ת

ראה הנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לעי רט.

39 בחי' חיצוניות בלבד

גרסת כתב יד: ההערה מציינת שבביאור הנוצר לעיל יש כאן תוספת ארוכה.

הערת קה"ת

יש כאן תוס' מרובה בהנ"ל. [כ]. [ראה אוה"ת שבועות ע' ריב].

פסוקה 10

40 כי לא על הלחם לבדו

לא על הלחם לבדו יחיה האדם, אלא על כל היוצא מפי ה'. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כדיבור האלוקי שבתוך הלחם, שנותן לאדם חיים.

Deuteronomy 8:3 דברים ח':ג

ויענה וירעבה ויאכלה את־המֶן אשר לא־ידעת ולא ידעון אֲבִיתֶךָ לִמְעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל־הֶלֶחֶם לִבְדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִּי־ה' יִחְיֶה הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ח, ג.

41 כמראה אבן . . ועל דמות הכסא

הנביא רואה דמות של כיסא, ועליו דמות כמראה אדם. הדבר מראה שצורת

30 וברוח פיו כל צבאם

כדבר ה' נעשו השמים, וברוח פיו כל צבאם. כאן "רוח פיו" היא התפשטות פנימית יותר מ"עשייה".

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 אתא בוקר

השומר אומר: "בוקר בא" (עשה). אדמו"ר הזקן גזור את המילה "אותיות" מן "עשה": אותיות הן מה שיוצא ונגלה.

Isaiah 21:12 ישעיהו כ"א:י"ב

אָמַר שׁוֹמֵר אֶתָּה בֹּקֶר וְגַם־לַיְלָה אִם־תִּבְעִיּוֹן בְּעִיּוֹ שָׁבוּ אֲתִיו:

The watchman said: 'The morning cometh, and also the night— If ye will inquire, inquire ye; return, come

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כא, יב. וראה סה"מ תקס"ג ע' שיא. אוה"ת בשלח ס"ע שצא.

32 ויאמר אלקים יהי אור

המאמר הראשון מעשרת המאמרות שבהם נברא העולם. האור כאן הוא חסד הנמשך באמצעות הדיבור.

Genesis 1:3 בראשית א':ג

וַיֹּאמֶר אֱלֹדִים יְהִי אֹר וַיְהִי־אֹר:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ג.

33 ונהר יוצא מעדן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ב, י.

34 ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן

נהר יוצא מעדן להשקות את הגן. הוא ממחיש את האופן הפנימי שבו השפע האלוקי מגיע לנשמות.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעַת רָאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 שבכל — כו

נוסח שבכתב יד: ההערה מציינת שבמקום זה מופיע נוסח מקוצר של הדברים המבוארים כאן.

הערת קה"ת

שם יש כאן קיצור משנ"י. [כ].

האדם שייכת לעולם התיקון.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וּמִמֶּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֶרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְמוּת כֶּסֶף וְעַל דְמוּת הַכֶּסֶף דְמוּת כְּמֶרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א', כו.

42 ונוגה לו סביב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם א, ד.

43 ונוגה לו סביב

במראה הנבואה מקיפה זוהר (נוגה) את ענן הסערה ואת האש. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כנוגה, שאליה נפלו הניצוצות מתוהו.

Ezekiel 1:4 יחזקאל א':ד'

וְאָרָא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנֹגַהּ־לוֹ סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ קָעִין הַחֲשָׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

And I looked, and, behold, a stormy wind came out of the north, a great cloud, with a fire flashing up, so that a brightness was round about it; and out of the midst thereof as the colour of electrum, out of the midst of the fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

44 בלע שהוא הראשון לז' מלכין

בלה בן בעור הוא הראשון במלכים שמלכו באדום. בקבלה הוא הראשון מבין שבעת מלכי התוהו.

Genesis 36:32 בראשית ל"ו:ל"ב

וַיִּמְלָה בְּאָדוֹם בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה:

And Bela the son of Beor reigned in Edom; and the name of his city was Dinhabah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לו, לב.

45 אין לך כל עשב מלמטה

המדרש מלמד שלכל עשב יש מזל בשמים שמכה בו ואומר לו: "גדלי". כאן מתואר כיצד השפע יורד מן העולם העליון אל החיטה.

Bereshit Rabbah 10:6 בראשית רבה י"ו:

בר סירא אמר: אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת. אמר רבי סימון: אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל, הוא הוא דכתיב (שם לח): הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגוי. לשון שוטר (שם י'). התקשר מעדנות כימה, או מושכות כסיל תפתח. רבי חנינא בר פפא ור' סימון אמר: כימה מעדנת את הפירות, וכסיל

מושר בין קשר לקשר. הוא דכתיב (שם): התוציא מזרות בעתו ועיש על בניה תנחם. רבי תנחום בר חיאיא ...

Bar Sira said: G-d produced drugs from the earth with which the physician heals the wound, and with which the pharmacist mixes his compounds.38:4. Rabbi Simon said: There is not a single blade of grass that does not have a constellation in the firmament that strikes it and says to it: 'Grow.' That is what is written: "Do you know the rules of the heavens? Will you establish its dominion [mishtar] on earth?" (Job 38:33). It is an expression of being in charge [shoter]. "Will ... you tie the chains of

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

46 וגבוה מעל גבוה

אחד שהוא גבוה מן הגבוהים משגיח עליו. מתוארת כאן ההשפעה היורדת דרך מדרגות, שכל אחת מהן גבוהה מזו שמתחתיה.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז'

אִם־עֵשֶׂק רָשׁ וְגִזְלָן מִשְׁפָּט וְצָדִיק תִּרְאֶה בְּמִדְיָנָה אֲלִיתִמָּהּ עַל־הַחֲפִץ כִּי גִבָּהּ מִעַל גִּבָּהּ שֹׁמֵר וּגְבֻהִים עָלֶיהֶם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

47 בביאור ע"פ כה תברכו

בביאור על "כה תברכו" שבנשא, אדמו"ר הזקן מפרש את "ואני אברכם" כאותיות "אין", שממנו נמשכת הברכה; אין בכלל הוא בחינת כתר, שלמעלה מחכמה. הדבר ממחיש את סוג דעת העליון, שלמעלה מהשגה, שאליו הכוונה כאן.

הערת קה"ת

לקמן פ' נשא כח, א.

48 כה תברכו

פתיחת ברכת הכהנים, והיא גם פתיחתו של מאמר המובא כאן בעניין דעת עליונה.

Numbers 6:23 במדבר ו':כ"ג

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:

Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye' shall bless the children of Israel; ye shall say unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 החלצו מאתכם

קריאתו של משה לגייס אנשים למלחמה במדין, פתיחתו של מאמר נוסף המובא כאן בעניין דעת עליונה.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־ה' בְּמִדְיָן:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the L-RD'S vengeance on Midian

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 ואלה המשפטים

פתיחת פרשת משפטים, המילים הראשונות של מאמר נוסף הנוכח כאן.

Exodus 21:1 שמות כ"א:א

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשֶׁם לִפְנֵיהֶם:

Now these are the ordinances which thou shalt set before them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

51 הערת קה"ת מפנה לExodus 23:15-16 למילים האלה.

Exodus 23:15-16 שמות כ"ג:ט"ו-ט"ז

אֶת־חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת כָּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאֵכִיב כִּי־בּו יֵצְאֶת מִמִּצְרַיִם וְלֹא־יֵרָאוּ פָנָי רִיקָם: וְחַג הַקִּצִּיר בְּכוֹרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאֶסֶף בְּצֹאת הַשָּׁנָה בְּאֶסְפָּךָ אֶת־מַעֲשֵׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה:

The feast of unleavened bread shalt thou keep; seven days thou shalt eat unleavened bread, as I commanded thee, at the time appointed in the month Abib—for in it thou camest out from Egypt; and none shall appear before Me empty; and the feast of harvest, the first-fruits of thy labours, which thou sowest in the field; and the feast of ingathering, at the end of the year, when thou gatherest in thy labours out of the field.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

52 ששת ימים תאכל מצות

"ששת ימים תאכל מצות"; פתיחתו של מאמר נוסף הנוכח כאן.

Deuteronomy 16:8 דברים ט"ז:ח

שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לְחַבֵּיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:

Six days thou shalt eat unleavened bread; and on the seventh day shall be a solemn assembly to the L-RD thy G-d; thou shalt do no work therein.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 13

53 מצרים נקי בינה ובינה בגרון שהוא מיצר

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה פ"ח שער חג המצות פ"א דשם מבאר שהגרון נקי מצרים.

54 מצרים נקי בינה ובינה בגרון שהוא מיצר

פרי עץ חיים מסביר שמצרים היא הגרון, המצר הצר, ושהציצה ממנה פתחה את הדרך לשפע האלוקי להתפשט אל הגוף שמתחתיו. אדמו"ר הזקן נעזר בכך כדי לזהות את מצרים עם בינה שבגרון.

Pri Etz Chaim, Gate of Passover 1:11 פרי עץ חיים, שער חג המצות א:י"א

... דם, שהם יי דמים הנ"ל, הם הי חסדים והי גבורות מאמא, ואני לא קבלתי כן, ועייני בקונטרס. והנה נתבאר שם, כי בגלות מצרים חזר ז"א בסוד קטנות, ונסתלק אור ז"א למעלה בבחינת גדלות, ואז לא היו מתפשטים בו רק הי חסדים והי גבורות של קטנות, בסוד יי דמים הנ"ל, ופרעה שהוא העורף, ומצרים בסוד גרון כמבואר אצלנו היו יונקים מהם בהיותן בגרון, וזהו ואראך מתבוססת בדמיך, פ"י - מ"ת בוססת,

ר"ל הקליפה הנקרא אבי אבות הטומאה, דרגא דמותא, היתה בוססת ואחיות ויונקת בדמיך - ר"ל ב' דמיך, שהם ב' ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

55 הקול שמעורר הכוונה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה טושי"ע או"ח סי' סא, ד.

56 שמעורר הכוונה

המנהג הוא לקרוא בקול את הפסוק הראשון של קריאת שמע, כדי לעורר את הכוונה. אדמו"ר הזקן נעזר בכך כדי להראות שהקול שבגרון מעורר את הכוונה.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 61:4 שולחן ערוך, אורח חיים ס"א:ד

נוהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם כדי לעורר הכוונה:

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

57 ובפי וארא ע"פ לכן אמור

בפרשת וארא מסביר אדמו"ר הזקן שתענוגי העולם הזה וטרדותיו הם המחיצות והמסכים המפרידים בין אור ה' שבמוח לבין גילוי בלב. הגלות נמשלה לעיבור והגאולה ללידה, שבה האור מתגלה והמחיצות מסתלקות.

הערת קה"ת

תו"א נו, ג.

פסוק 14

58 בא"א ש"ע נהורין

בשער העוסק באריך אנפין, עץ חיים דן באורם של 370 האורות של הפנים העליונות, ומביא כמה דרכים להגיע למספר זה. אדמו"ר הזקן מצטט זאת ביחס לחמישים השערים כפי שהם כלולים באריך אנפין.

Sefer Etz Chaim 13:14 עץ חיים י"ג:י"ד

ובענין הש"ע נהורין הנזכר באדרא קב"ח ומהאי אתפשט אורכא דאנפוי לש"ע רבוא עלמין שמעתי ממורי זלה"ה כמה בחי' (הם) וכולם הם ג"כ ש"ע נהורין א' הוא ע"ד הנ"ל כי הנה יש ש"ע נהורין מצד החכמה וש"ע נהורין מצד הבינה ואתן ש"ע דאבא הם טמירין אמנם ש"ע של הבינה הם מתגלים בפנים העליונים מצד הבינה שהיא אהי"ה אשר יש בפשוט ומילוי ומילוי דמילוי א"ם אותיות והט"ס שהם בפנים העליונים המתגלים מצד הבינה כל ספי' שבה שם אהי"ה בסוד א"ם אותיות וכולם גימטריא ש"ע נהורין רק כי של אבא הם טמירין ולכן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

59 מורי זלה"ה לא היה מסתפר

פרי עץ חיים מספר שהאריז"ל לא הסתפר מערב פסח עד ערב שבועות, ומסביר זאת כתיקון הגולגולת של אריך אנפין. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בהקשר של הקשר בין ימי העומר לאריך אנפין.

Pri Etz Chaim, Gate of the Omer Count 7:9-10 פרי עץ חיים, שער ספירת העומר ז:ט"י

מע"ח - מורי זלה"ה, לא היה מסתפר מערב פסח עד ערב שבועות כלל ועיקר, לא בר"ח ולא בל"ג בעומר, ואמר לי הטעם שלא לגלח בימים אלו, כי כבר ידעת, כי יש תיקון א' בגולגולתא, והוא נקרא עמר נקי. ויש תיקון הב' הנקרא טלא דבדולחא. (א): הגהה (א) אי"מ - כי בימים אלו מתעוררין אז גולגולתא דא"א עמר נקי שהם נ"ה דרדל"א, שהם

בהבנת "חשבון גדול" כחמישים השערים במקורם.

Sefer Etz Chaim 13:5 עץ חיים י"ג:ה'

... ובאדרא קכ"ח אז מנהירו דהאי חיוורא ירתי צדיקייא ת' עלמין דכסופין הה"ד ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר כי אע"פ שבהיותם למעלה בא"א הם בחשבון גדול של ד' מאות אלף הנה ברדתן למטה הם אז בחשבון מועט ואינן רק ד' מאות לבד ומהם נהרין צדיקייא בעלמא דאתי וז"ס ארבע מאות שקל כסף כי הנה הוי"ה זאת הוא במילוי יודין שהם גי' ע"ב וגי' חסד שהוא כסף כנודע ולכן הם בחי' שקל כסף. ועוד כי הנה כסף הוא לבן והוא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

65 יאר ה' פניו

ברכת הכהנים: "יאר ה' פניו אליך". כאן מדובר בהארת פנים, אור הנמשך מכתר למלכות.

Numbers 6:25 במדבר ו:כ"ה

יָאֵר הַיְיָ אֶלְיָךְ וַיְחַנֵּן:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה.

פסוקה 16

66 שאומרים כ"ד ספרים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שו"ע אור"ח סתצ"ד. חק יעקב שם.

67 שאומרים כ"ד ספרים בליל שבועות

הלכות עבודת חג השבועות. בהערת קה"ת מצוין פרק זה, יחד עם "חוק יעקב" שם, כמקור למנהג לקרוא את עשרים וארבעת הספרים בליל חג השבועות.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 494:1 שולחן ערוך, אורח חיים תצ"ד:א'

סדר תפלת חג השבועות. ובו ג סעיפים: ביום חמישים לספירת העומר הוא חג שבועות וסדר התפלה כמו ביום טוב של פסח אלא שאומרים את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו וגומרים ההלל ומוציאין שני ספרים וקורין בראשון חמשה מבוחדש השלישי עד סוף הסדר ומפטיר קורא בשני וביום הבכורים ומפטיר במרכבה דיוחזקאל ומסיים בפסוק ותשאני רוח:

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

68 תרי"ג ארחין

באדרא רבא מדובר על השביל המתפצל לתרי"ג שבילי התורה, הנמשכים מן הראש הנסתר. אדמו"ר הזקן מזהה אותם כמקור התורה שלמעלה מחכמה.

Zohar III, 129a זח"ג קכט, א

הערת קה"ת

זח"ג קכט, א. קלו, א.

שערות א"א) (א"מ - מ"כ בכ"י של הרח"ו ז"ל, כי עמר גי' קרי עכ"ל, וז"ס י"פ ע"ב גים' ע מיר ב מ ל וי, כ י הטפה ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

60 בביאור ע"פ על כן יאמרו המושלים

בפרשת חוקת מסביר אדמו"ר הזקן את "חשבון העולם": הגבורות קובעות את מידת הגילוי של האלוקות בכל עולם, ומידה זו תלויה במידת הגילוי של חכמה, שהיא בחינת אין וביטול עצמי, באותו עולם. הסבר זה מרחיב את משמעות הביטוי "חשבון גדול".

הערת קה"ת

לקמן סו, א.

61 על כן יאמרו המושלים בואו חשבון

הפסוק על חשבון, עירו של סיחון. המאמר המצוטט מפרש את "חשבון" מלשון חשבון, כביטוי למשמעות של "חשבון גדול".

Numbers 21:27 במדבר כ"א:כ"ז

עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמִּשְׁלִיִּם בְּאוֹ חֶשְׁבוֹן תִּבְנֶה וְתִכְוֶנֶן עִיר סִיחֹן:

Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

62 ועמ"ש באגה"ק ד"ה וילבש צדקה בענין פי' כל פרוטה מצטרפת

לחשבון גדול

באגרת על צדקה, הפותחת במילים "וילבש צדקה כשריון", מוסבר מאמר חז"ל שלפיו כל פרוטה של צדקה מצטרפת לחשבון גדול. אדמו"ר הזקן מפנה אליה כדי להסביר את משמעות הביטוי "חשבון גדול".

Tanya, Iggeres HaKodesh 3:1 תניא, אגרת הקדש ג:א'

וַיִּלְבֹּשׁ צִדְקָה כְּשָׁרְיוֹן, וְכֹכֵב יִשְׁוּעָה בְּרָאשׁוֹ. וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָהּ: "מָה שָׁרְיוֹן זֶה כָּל קְלִיפָה וְקְלִיפָה מִצְטָרֶפֶת לְשָׁרְיוֹן גָּדוֹל, אֵף צִדְקָה כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבוֹן גָּדוֹל". פִּירוּשׁ, שֶׁהַשָּׁרְיוֹן עָשׂוּי חֲשָׁקִישִׁים עַל נִקְבִּים, וְהֵם מְגִינִים שְׁלֵא יִכְנַס חֵץ בְּנִקְבִּים, וְכֵךְ הוּא מַעֲשֵׂה הַצִּדְקָה:

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

63 כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול

התלמוד מלמד שכשם שכל חוליה מצטרפת לשריון, כך כל פרוטה של צדקה מצטרפת לחשבון גדול. זהו המאמר שהאיגרת בתניא מסבירה.

Bava Batra 9b:1 בבא בתרא ט' ב:א'

"מִשְׁגַּשׁ אֲרֻחְתִּיהָ דְּאִימִיה", מִשְׁמִיחַ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר - מֵאֵי דְּכִתְיִב: "וַיִּלְבֹּשׁ צִדְקָה כְּשָׁרְיוֹן"? לֹמֵר לָהּ: מָה שָׁרְיוֹן זֶה - כָּל קְלִיפָה וְקְלִיפָה מִצְטָרֶפֶת לְשָׁרְיוֹן גָּדוֹל, אֵף צִדְקָה - כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבוֹן גָּדוֹל. רַבִּי חֲנִינָא אָמַר מִהֲכָא: "וּכְכֵּן עֲדִים כָּל צִדְקָתֵינוּ"; מָה בְּגֵד זֶה - כָּל נִימָא וְנִימָא מִצְטָרֶפֶת לְכֵּן גָּדוֹל, אֵף צִדְקָה - כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבוֹן גָּדוֹל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

64 ועי' בע"ה שער א"א ספ"ה שבהיות למעלה הם חשבון גדול

עץ חיים מסביר שכאשר האורות האלה נמצאים למעלה, באריך אנפין, הם נמנים בחשבון גדול של אלפים, וכשהם יורדים הם חשבון קטן. הדבר תומך

(Psalms 82:6). Had Israel waited for Moses and not performed that act, there would have been no exiles, and the angel of death would not have had dominion over them. Likewise it says, "[The tablets were the work of G-d] and the ... script was

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

74 בואו ונחזיק טובה

ריש לקיש אומר: "בואו ונחזיק טובה לאבותינו, שכן אילו לא חטאו, לא היינו באים לעולם, שהרי לאחר מעמד הר סיני הם היו כיצורים אלווקים, למעלה מן המוות. אדמו"ר חזקוני רומז למצב זה, שהושג במתן תורה.

Avodah Zarah 5a:6 עבודה זרה ה' א:ו

אמר ריש לקיש: בואו ונחזיק טובה לאבותינו, שאִלְמָלָא הָן לֹא חָטְאוּ — אָנוּ לֹא בָּאנוּ לְעוֹלָם, שְׁנֵאמַר: "אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹקִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן קָלַכְם", חֲפִלְתֶּם מֵעֲשִׂיכֶם — "אֲכֹן קָאָדָם תְּמוֹתוֹן וְגוֹי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ה, א.

75 חירות מממ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שמ"ר רפליב. וש"נ.

פסוקה 17

76 עי בע"ה שער מ"ן ומ"ד דרוש ב'

עץ חיים מסביר שהזיווג הראשון, בעת בריאת העולם, נעשה מתוך בחירתו החופשית ורצונו הפשוט של ה', כפי שהזוהר מבטא זאת במילים "כשעלה ברצונו"; ואילו כל זיווג שלאחר מכן מצריך העלאת מ"ן מלמטה. זהו הניגוד שמציב כאן אדמו"ר חזקוני.

Sefer Etz Chaim 39:2 עץ חיים ל"ט:ב

... אמנם בכל תפלה ותפלה כפי כוונת האומרה וכפי זכות הזמן אשר אז נאמרה התפלה ההיא כך מתבררין שיעור קצוב מהרפ"ח ניצוצין עד שנמאס כי קודם שיבא משיח יכלו ויוגמרו כל הרפ"ח ניצוצין להתתקן. ודע כי זולת מה שאנו אומרים שהמ"ן אשר בז' מלכים הם בחי' הנשמות הנה גם העולמות העליונים הובררו משם כנזכר בע"ה בדרוש ג' וכמ"ש בדרוש א'. אמנם אחר שנגמר להתברר מחלק זו"ן עצמן אז מה שנשאר להתברר הם בחי' של הנשמות היוצאין מעולם אצילות כנודע והבן זה מאד: והנה הזווג הראשון שהיה בעת בריאת העולם היה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

77 יאר פניו אתנו

יתחן אותנו ה' ויברך אותנו, יאר את פניו אלינו. אדמו"ר חזקוני מדגיש את המילה "אלינו": ההארה תלויה בהתעוררות שלנו מלמטה.

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב

אֱלֹקִים יִחַנְנוּ וְיִבְרְכֵנוּ יְאֹר־פָּנָיו אֲתָנוּ סֵלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 מקורה תרי"ג ארחין

מקום נוסף באדרא רבא שמציינת הערת קה"ת כמקור לתרי"ג השבילים.

Zohar, Idra Rabba 25:188-28:199 ספר הזהר, האדרא רבא

כ"ה:קפ"ח-כ"ח:קצ"ט

70 לכו לחמו בלחמי

החכמה קוראת: "בואו, אכלו מלחמי". כאן הפסוק מוסב על שתי הלחם של חג השבועות, כהמשכה של מוחין.

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לְכוּ לֶחֱמוּ בִלְחָמִי וְשִׁתּוּ בַיַּיִן מִסֻּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have' mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 חמץ תאפינה

יש לאפות את שתי הלחם של חג השבועות כשהן חמץ. אדמו"ר חזקוני מסביר מדוע כאן נדרש חמץ, האסור בפסח.

Leviticus 23:17 ויקרא כ"ג:י"ז

מְמוֹשְׁבֵיתֶיכֶם תְּבִיאֵוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתֵּים שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חֻמֵּץ תֶּאֱפִינָה בְּכוּרִים לַה'

Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two tenths parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall be baked with leaven, for first-fruits unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, יז.

72 לית שמאלא בהאי עתיקא

באדרא רבא מדובר על השביל המתפצל לתרי"ג שבילי התורה, הנמשכים מן הראש הנסתר. אדמו"ר חזקוני מזהה אותם כמקור התורה שלמעלה מחכמה.

Zohar III, 129a זח"ג קכט, א

הערת קה"ת

זח"ג קכט, א.

73 חירות ממ"ה

המדרש דורש את המילה "חרות" שעל הלוחות מלשון "חירות": כשישראל אמרו "נעשה ונשמע", הם השתחררו ממלאך המוות. הדבר מבטא את המדרגה שהתגלתה במתן תורה.

Shemot Rabbah 32:1 שמות רבה ל"ב:א'

... ולא מלאך המות שולט בהן. וכן הוא אומר (שמות לב): והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות. מהו חרות? ר' יהודה ור' נחמיה, ר' יהודה אומר: חירות מן גליות. ור' נחמיה אומר: חירות ממלאך המות. בשעה שאמרו ישראל כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, אמר הקב"ה: אדם הראשון צויתיו מצוה אחת, כדי שיקיימנה והשויתיו למלאכי השרת, שנא' (בראשית ג): הן האדם היה כאחד ממנו, אלו שהן עושין ומקיימין תרי"ג מצות, חוץ מן הכללים, ומן הפרטים, ומן הדקדוקים, אינו דין שיהיו הן חיינ וקיימין לעולם?! וכן הוא אומר (במדבר כא): ...

Behold, I am sending an angel before you to protect you" along the way and to take you to the place that I have prepared" (Exodus 23:20). "Behold, I am sending an angel" - that is what is written: "I had said: You are divine beings"

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 ירום ונשא וגבה מאד אפי' מבחי' משה

המדרש מפרש את הפסוק כמתייחס למשיח, שיהיה נעלה מאברהם, משה ואף ממלאכי השרת. מכאן לומד אדמו"ר הזקן שהמשיח יעמוד אף למעלה ממדרגתו של משה.

Yalkut Shimoni on Nach 476 ילקוט שמעוני על נ"ך תע"ו

85 כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל

נבואת בלעם, שלפיה יסופר לישראל מה פעל ה'. הפסוק נקרא כמתייחס לישראל, שיעמדו בעתיד למעלה מן המלאכים.

Numbers 23:23 במדבר כ"ג:כ"ג

כי לא־נחש בַּיעֲקֹב וְלֹא־קִסּוֹם בְּיִשְׂרָאֵל כִּעֵת יֹאמֵר לְיַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:

For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath G-d wrought'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש

הגמרא מלמדת שלעתיד לבוא יאמר "קדוש" לפני הצדיקים, כפי שאומרים לפני הקדוש ברוך הוא. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שישאל יעמדו אז למעלה מן המלאכים.

Bava Batra 75b:3-4 כבא בתרא ע"ה ב:ג:ד'

וְאָמַר רַבֵּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲתִידִין צַדִּיקִים שְׁנִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֶאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו, יִצְרָתִיו אֶף עָשִׂיתִיו". וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשָׁה נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵלוּ הֵן: צַדִּיקִים, וּמְשִׁיחַ, וִירוּשָׁלַיִם. צַדִּיקִים – הָא דְאַמְרַן. מְשִׁיחַ – דְּכַתִּיב: "וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ ה' צִדְקָנוּ". יְרוּשָׁלַיִם – דְּכַתִּיב: "סָבִיב שְׁמֹנֶה עָשָׂר אֶלֶף, וְשֵׁם הָעִיר מִיּוֹם ה' שְׁמָהּ", אֵל תַּקְרִי "שְׁמָהּ" אֶלָּא "שְׁמָהּ" ...

R' Shmuel bar Nachmani said in the name of R' Yochanan: three are called by the name of the Holy One, and they are: the righteous, the Messiah and Jerusalem. The righteous, as we said above. The Messiah, as it is written "...this is his name that he shall be called, The L-rd is our righteousness." (Jeremiah 23:6) Jerusalem, as it is written "All around it amounts to 18,000; and the name of the city from that day will be "The L-rd is There." (Ezekiel 48:35)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

87 גבוה מעל גבוה

נעלה מן הנעלה משגיח עליו. כאן מתוארים המלאכים הממונים כמתווכים, מדרגה למעלה ממדרגה.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז

אִם־עֲשֶׂה רֶשֶׁת וְגִזְלִים מִשְׁפָּט וְצָדִק תִּרְאֶה בְּמִדְיָנָה אֶל־תִּתְּמָה עַל־הַחֲפֹץ כִּי גְבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ שֹׁמֵר וּגְבוּהֵם עֲלֵיהֶם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 בשמחה וטוב לבב

התורה מגנה עבודה את ה' ללא שמחה וטוב לבב. כאן, העבודה בשמחה היא שמעוררת שמחה למעלה.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עֲבַדְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב, מֵרַב כָּל: because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 מחמת שמחת העבודה . . מעוררין שמחה למע'

הערת קה"ת מפנה לקטע זה בווהר, המלמד ששמחה למטה מעוררת שמחה למעלה.

Zohar III, 184b זח"ג קפד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג קפד, ב.

80 צהבו פניו של רבי

הגמרא מתארת את פניו של רבי כשהם מאירים משמחה. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהשמחה מגלה את הפנימיות בפנים.

Chullin 7b:4-5 חולין ז' ב:ד:ה'

שמע רבי נפק לאפיה אמר ליה רצונך סעוד אצלי אמר לו הן צהבו פניו של רבי אמר לו כמדומה אתה שמודר הנאה מישאל אני ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתוב (משלי כג, ו) אל תלחם [את] לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו כל עמך ואתה רוצה ויש לך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

חולין ז, ב.

81 בדי'ה צאינה וראינה

שם מכואר ש"להצהיל פנים משמן" פירושו "שיעשה רצונך כרצוננו"; הלחם והיין, הנמשכים כהארת פנים, מובחנים מן הכתר, הרצון העליון, שהוא גילוי אור אין סוף עצמו, המקיף את כל העולמות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כו, ב.

82 ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן

היין משמח את לב האדם ומאיר את פניו יותר משמן. המאמר המצוטט מסביר את הארת הפנים הזאת.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּין יִשְׂמַח לִבְכֹּחַ אֲנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וְלֶחֶם לִבְכֹּחַ אֲנוֹשׁ יִסְעֵד: And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 18

83 ירום ונשא וגבה מאד

הנביא אומר שעבד ה' יתרומם, יינשא ויגבה מאוד. הפסוק נקרא על המשיח לעתיד לבוא.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכָּל עַבְדִּי יְרוֹם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד:

88 ומלאה הארץ דעה

הארץ תהיה מלאה בדעת ה' כמים המכסים את הים. אז יהיו כל המדרגות בתוך ישראל עצמם.

Isaiah 11:9 ישעיהו י"א:ט'

לֹא־יָרָעוּ וְלֹא־יִשְׁחָתוּ בְּכָל־הָרָקָדְשִׁי כִּי־מִלְאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת־חַוְיָהָבִי חַוְיָהָבִי לִי־מִכְסִּים:

They shall not hurt nor destroy In all My holy mountain; For the earth shall be full of the knowledge of the L-RD, As the waters cover the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיהו י"א, ט.

פסוקה 19

89 מעט תוסי' ביאור

לפי ההערה, תוספת קצרה זו נדפסה גם באור התורה על אמור (vol. 3, p. 873), ובתוספת הגהות וקיצורים באור התורה על במדבר, p. 212.

הערת קה"ת

נדפס ג"כ באוה"ת אמור-ג' ע' תתעג. עם תוספת הגהות וקיצורים באוה"ת במדבר ע' ריב.

90 וספרתם לכם

הציווי לספור שבעה שבועות מלאים ממחרת השבת. התוספת נפתחת במילים אלה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשָּׁבֹת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפֶה שְׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 תספרו חמשים יום

עד ממחרת השבוע השביעי תספרו חמשים יום. אדמו"ר הזקן דן כיצד המספר "חמשים" משתלב בספירה של ארבעים ותשעה.

Leviticus 23:16 ויקרא כ"ג:ט"ז

עַד מִמַּחֲרַת הַשָּׁבֹת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה':

even unto the morrow after the seventh week shall ye number fifty days; and ye shall present a new meal-offering unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 והיינו דוקא ע"י שכבר נעשה שלימות ההמשכה במ"ט

ההערה מפנה להערת שוליים במאמרי הרבי בעניין שהיום החמישים נמשך רק משום שההמשכה הושלמה בארבעים ותשעת הימים.

הערת קה"ת

ראה בסה"מ — מלוקט כרך-ג ע' קטו הערה 17.

93 ד"ה אזמנת למהוי

הקטע בוהר שעליו מעיר הרמ"ז, במקום שאליו מפנה הטקסט; הערתו שם קרובה לקריאה השנייה של "תספרו חמשים יום".

Zohar, Introduction 13:123-14:132 ספר זוהר, הקדמה י"ג:קכ"ג-י"ד:קל"ב

Why is this first gate called "the fear of the L-rd"? Because it is the tree of good and evil. If a man deserves well it is good, and if he deserves ill it is evil. Hence in that place abides fear, which is the gateway to all that is good. "Good" and "understanding" are two gates which are as one.' R. Jose said: 'The term "A good understanding" alludes to the tree of life which is the knowledge of good without evil. "To all ... that do hereafter": these are

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

94 ובפרדס שער השערים פ"ה

הפרדס מסביר את מניין השערים: ארבעים ותשעה הם שבע הספירות התחתונות, שכל אחת מהן כוללת שבע, ובינה עצמה היא החמישים; לכן ספירת העומר כוללת רק ארבעים ותשעה, משום שבינה נסתרת מהם. הדברים תומכים בדעה שהספירה היא של ארבעים ותשעה השערים.

Pardes Rimmonim 13:5-6 פרדס רמונים י"ג:ה'-ו'

... ובוה יש שפירש שהם נגד שבעה ספירות שהם ג"ג תנהי"מ וכל אחת כלולה מהשבעה הם זפ"ז הם ארבעים ותשעה, והבינה היא עצמה היא שער החמשים הרי חמשים. וז"ל בינה נקרא שבת הגדול, הטעם כי השביעי הוא כולל כל הימים והוא השבת. ואל תחשוב כי השם ברא יום ראשון ואח"כ יום שני וכן עד הששי חלילה. אמנם האל יתברך ויתברך יחיד בעולמו וכמו שהוא יחיד כך ברא פעולה יחידה והיא השבת כי היא מלאכה נכבדת ועמה יתהווה שש קצוות שהם ו' ספירות והיא נקודה האמצעית הפנימית ומדרך כל נקודה יש ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

פסוקה 20

95 ולדברי הפרדס שער השערים פ"ה שער החמשים היא בינה בעצמה

בספר הפרדס נאמר שבינה עצמה היא השער החמישים, וארבעים ותשעה השערים הם שבע ספירות הבניין, שכל אחת מהן כוללת שבע. אדמו"ר הזקן מבאיר זאת כדי להראות שספירת העומר ממשיכה הארה משער החמישים.

Pardes Rimmonim 13:6-7 פרדס רמונים י"ג:ו'-ז'

... ובוה יצא לנו אור גדול במה שראוי לשאול למה כשהם שבעה הם תשעה וארבעים ונעלם שער החמשים וכשהם חמש הם חמשים שלמים ולא נעלם שער ה'. והענין שפי' הרשב"י בתקונים ששער החמשים היא הבינה כדכתבנו בפ"ה כי ה' מן מטי"ה הוא ה' עילאה שער החמשים. ובמ"א בתיקונים (תקונא כ"ב דף ס"ז) פ"י שכ"ע הוא שער החמשים. וז"ל כ"ע דא איהו שלימא דחמשיין שערי בינה, ודא איהו דלא אתייהב למשה דעליה אתמר נתיב לא ידעו עיט עכ"ל. הורה בפ"י כי שער החמשים הוא כתר. ולא פליגי כי שלשה ראשונות הם ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

96 עפמ"ש בפע"ה שכ"ב רפ"א שבספה"ע ממשיכים ג"כ המוחין

דגדלות דאו"א

ב"שער פתיחת השער בספירת העומר", פרי עץ חיים מסביר שהחל מהלילה השני של פסח, הספירה מבקשת להמשיך שוב בהדרגה את המוחין שנכנסו

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

101 וגדולים צדיקים במיתתם

התלמוד אומר שהצדיקים גדולים יותר במותם מאשר בחייהם. כאן מוסבר כיצד הגיע משה לשער החמישים בעת הסתלקותו.

Chullin 7b:10 חולין ז ב:י

הוה קא מבתש ביה טובא גבה טורא בינייהו ככה רבי ואמר מה בחייהו כך במיתתו על אחת כמה וכמה דאמר ר' חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתו יותר מבחייהו שנאמר (מלכים ב יג, כא) ויהי הם קוברים איש והנה ראו [את] הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע ויהי ויקם על רגליו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

חולין ז, ב.

102 ולא ידע איש את קבורתו

ה' קבר את משה בגיא, ואין איש יודע את מקום קבורתו עד היום הזה. כאן הדבר מתקשר לשער החמישים, שאליו הגיע משה בעת הסתלקותו.

Deuteronomy 34:6 דברים ל"ד:ו

וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת־קְבָרְתּוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

And he was buried in the valley in the land of Moab over against Beth-peor; and no man knoweth of his sepulchre unto this day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לד, ו. ראה אוה"ת שמות ע' טז. תצא ע' תתקט"ו.

103 בזהר פ' יתרו (דפ"ט ע"א)

ההערה מפנה לאור התורה על שמות, עמוד 16, בקשר לקטע זה בזהר על יתרו.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת שמות ע' טז.

104 מה ע"ק טמירא מכל טמירין

בוהר על יתרו נמשלת בחינה של הסתר לעתיקא קדישא, הנסתר מכל הנסתרים. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להסביר את הסתרת מקום קבורתו של משה.

Zohar, Yitro 27:464-475 ספר הזהר, יתרו כ"ז:תס"ד-תע"ה

In this time of satisfaction and goodwill Moses, the holy, faithful prophet, passed away from this world, in order that it should be known that he was not taken away through judgement, but that in the hour of grace of the Holy Ancient One his soul ascended, to be hidden in Him. Therefore "no man knows of his sepulchre unto this day" (Deut. 34, 6). As the Holy Ancient One is the All-hidden One, whom neither those above nor those below can comprehend, so was this ... soul of Moses hidden in

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

105 כמ"ש בגמרא

התלמוד מלמד שנבראו בעולם חמישים שערי בינה, וכולם ניתנו למשה חוץ מאחד. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לבסס את דבריו שמה הגיע בחייו

בלילה הראשון, ובכללם מוחין גדולות. אדמו"ר הזקן מביא זאת כסיוע לדבריו.

Pri Etz Chaim, Gate of the Omer Count 1 פרי עץ חיים, שער ספירת העומר א'

97 יין המשומר בענביו

התלמוד מסביר את הכיטוי "עין לא ראתה" כיין המשומר בענביו מששת ימי בראשית — שחר שנשמר בהסתר מאז הבריאה. המאמר המצוטט קושר זאת לברכת הזימון ולספירת העומר.

Berakhot 34b:24-25 ברכות ל"ד ב:כ"ד-כ"ה

מאי "עין לא ראתה"? אמר רבי יהושע בן לוי: זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. רבי שמואל בר נחמני אמר: זה עדן, שלא שלטה בו עין כל בריה. שמואל תאמר: אדם הראשון היכן היה? בגן.

What is the significance of "No eye hath seen" etc.? R. Joshua b. Levi said : It refers to the wine preserved in the grape from the six days of creation. R. Samuel b. Nahmani said : It refers to Eden, upon which the eye of no creature has gazed. Perhaps thou wilt ask : Where, then, was Adam ? In the Garden

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

21 פסקה

98 לאותם שעמדו למעלה נדמה להם למטה ולאותם שעמדו למטה

נדמה להם למעלה

התלמוד מספר שהשלטונות הרומיים שלחו אנשים למצוא את קברו של משה: כשעמדו למעלה, הוא נראה להם למטה, וכשעמדו למטה, הוא נראה להם למעלה, וכך התקיים "ולא ידע איש את קבורתו". הסברו של המגיד לסיפור הזה הוא הבסיס לקטע.

Sotah 14a:1 סוטה י"ד א:א'

גִּסְטָרָא שֶׁל בֵּית פְּעוֹר: הָרָאנוּ הֵיכּוֹן מִשָּׁה קְבוּר. עָמְדוּ לְמַעְלָה — נִדְמָה לָהֶם לְמִטָּה, לְמִטָּה — נִדְמָה לָהֶם לְמַעְלָה. נִחְלְקוּ לְשֵׁנֵי כִיתוֹת, אוֹתָן שְׁעוֹמְדִים לְמַעְלָה — נִדְמָה לָהֶן לְמִטָּה, לְמִטָּה — נִדְמָה לָהֶן לְמַעְלָה. לְקַיָּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבָרְתּוֹ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

99 וביאר זה המגיד

ההערה מפנה למאמרי אדמו"ר הזקן משנת תק"ס"ה, שבהם מובא במקום נוסף הסבר המגיד על קברו של משה.

הערת קה"ת

ראה גם סה"מ תקס"ה ח"א ע' קפד. אוה"ת יהל אור ע' תב. וראה לקו"ש ח"י"ד ע' 451.

100 לא אתייהב למשה כמ"ש בגמ' ובתיקונים (סוף תיקון כ"ב)

בסוף תיקון כ"ב אומרים תיקוני הוהר שהכתר העליון, השלמתם של חמישים שערי בינה, הוא שלא ניתן למשה. אדמו"ר הזקן מביא זאת לצד דברי הגמרא, כדי לבסס את דבריו שמה לא הגיע בחייו לשער החמישים.

Tikkunei Zohar 68b:5 תקוני הזהר ס"ח ב:ה'

פְּתַר עֲלִיּוֹן דָּא אִיהוּ שְׁלִימוֹ דְּחֻמְשֵׁין שְׁעָרֵי בִינָה, וְדָא אִיהוּ דְּלֹא אֶתְיָהִיב לְמִשָּׁה, דְּעֲלִיָּה אֶתְמַר (אִיּוֹב כ"א ז) נִתְּיב לֹא יָדְעוּ עֵיט, וְעֲלִיָּה אֶמְרוּ וְזָכוּנוּם לְבִרְכָּה בְּמוֹפֵלָא מִמָּה אֵל תְּדְרוּשׁ וְכוּ', בְּגִין דְּאִיהוּ מְקוֹר דְּלִית לָקָה סוּף, וּבְמִקְוֵא דְּלִית לָקָה סוּף מֵאן יָכִיל לְאַשְׁגָּא וְלֹאשְׁכַּח לָקָה (סיפא).

לארבעים ותשעה שערים.

Rosh Hashanah 21b ראש השנה כ"א ב

הערת קה"ת

ר"ה כא, ב.

106 הערת קה"ת מפנה Zohar, Yitro 27:464 למילים האלה.

Zohar, Yitro 27:464 ספר הזהר, יתרו כ"ז:תס"ד

פסוקה 22

107 היש הוי בקרבנו אם אין

במסה ובמריבה שאלו בני ישראל: "האם הי בקרבנו או אין (אין)? "אדמו"ר
הזקן מפנה להסברו על הפסוק הזה, בהקשר לכתר כמתווך.

Exodus 17:7 שמות י"ז:

וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מַסָּה וּמֵרִיבָה עַל־יְרֵיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתָּם אֶת־ה'
לֵאמֹר הֲיֵשׁ ה' בְּקִרְבָּנוּ אִם־אֵין:

And the name of the place was called Massah, and Meribah,
because of the striving of the children of Israel, and because
"they tried the L-RD, saying: 'Is the L-RD among us, or not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

108 קדושתו למעלה מקדושתכם

על "קדושים תהיו כי קדוש אני" אומר המדרש: האם ייתכן שתהיו כמוני?
הפסוק מלמד: "קדושתו למעלה מקדושתכם". אדמו"ר הזקן מפרש את שתי
הקדושות כשתי בחינות בכתר.

Vayikra Rabbah 24:9 ויקרא רבה כ"ד:ט'

פסוקה 30

109 תיקוני הזהר אומרים שכתר העליון הוא השלמת חמישים שערי בינה,
והוא הדבר שלא ניתן למשה. אדמו"ר הזקן מסביר כיצד הדבר מתאים
למקומו של השער החמישים בין חכמה לבינה.

Tikkunei Zohar 68b:5 תקוני הזהר ס"ח ב:ה'

כְּתָר עֲלִיּוֹן דָּא אִיהוּ שְׁלִימוֹ דְחֻמְשִׁין שְׁעָרֵי בִינָה, וְדָא אִיהוּ דָּלָא
אֶתְיָהִיב לְמִשָּׁה, דְּעֲלִיָּה אֶתְמַר (אִיּוֹב כ"א ז) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט, וְעֲלִיָּה
אֶמְרוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָּה בְּמוֹפֶלֶא מִמֶּךָ אֵל תְּדְרוּשׁ וכו', בְּגִין דְּאִיהוּ מְקוֹר
דְּלִית לָקָה סוּף, וּבְמִקוּרָא דְלִית לָקָה סוּף מֵאן יְכִיל לְאַשְׁגָּא וְלֹאשְׁכָּחָא
לָקָה (סיפא).

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

110 ההוא ארחא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא

האידרא רבה מתארת את הדרך המתפצלת ל־613 נתיבות התורה. בפירושו
האריז"ל עליה, המובא כאן, נקרא הגולגולת המקיפה את המוח בינה, היכל
לחכמה.

Zohar, Idra Rabba 6:25-7:37 ספר הזהר, האדרא רבא ו:כ"ה-ז:ל"ז

111 מ"ש בתיקונים דכתר עליון איהו שלימו דחמישים שערי בינה

בשער העוסק בשערי בינה, הפרס מביא את הקטע הזה מהתיקונים, שלפיו
כתר העליון הוא השער החמישים, לצד הדעה שבינה עצמה היא השער

החמישים, ומיישב ביניהם. אדמו"ר הזקן מציין שתשובתו קרובה לתשובת
הפרס.

Pardes Rimmonim 13:7 פרס רמונים י"ג:ז'

112 שבזמור אלקים יחננו

פתיחת מזמור ס"ז: "אלקים יחננו ויברכנו". ארבעים ותשע מילותיו, יחד
עם ארבעים ותשע האותיות שבפסוק ה', נקראות כרמז לארבעים ותשעה
שערי בינה ולארבעים ותשע המדרגות שבשער החמישים.

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב'

אַלְקִים יַחְנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֲרֹפְנֵנוּ אֶתְנוּ סֵלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His
face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 שבפסוק ישמחו

"ישמחו העמים וירננו". ארבעים ותשע האותיות שבו, יחד עם ארבעים
ותשע מילות המזמור, נקראות כרמז לארבעים ותשעה השערים הנמשכים
באמצעות הספירה.

Psalms 67:5 תהילים ס"ז:ה'

יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֻמִּים בְּאֶרֶץ תִּנְחֵם סֵלָה:

O let the nations be glad and sing for joy; For Thou wilt judge
the peoples with equity, And lead the nations upon earth.

Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Pardes Rimmonim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Pri Etz Chaim (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/13

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק